

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ

“ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ”

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΑΪΟΣ 1948

ΑΡΙΘ. 1

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΜΑΣ

Είχε γίνει πλέον συνειδητή εις όλους τους Χριστιανούς εκπαιδευτικούς ή ανάγκη τῆς ἐκδόσεως ἑνὸς ἰδιοῦ των περιοδικοῦ. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάγκην ἔρχεται νὰ ἀνταποκριθῆ κατὰ τὸ δυνατὸν τὸ «Δελτίον» τῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν». Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ εἴπωμεν ἐξ ἀρχῆς. Δὲν ὑπόσχεται τὸ «Δελτίον» μεγάλα πράγματα εἰς τοὺς ἀναγνώστας του, τὴν ἀποκάλυψιν νέων παιδαγωγικῶν προσανατολισμῶν ἢ τὴν πολυμερῆ καὶ λεπτολόγον ἀνάλυσιν ὄλων τῶν προβλημάτων τῆς ἀγωγῆς.

Πρωταρχικὸς σκοπὸς του εἶναι κυρίως πληροφορικὸς. Δι' αὐτὸ καὶ λέγεται «Δελτίον». Θὰ παρέχη λοιπὸν μερικὰς πληροφορίας διὰ τὴν κίνησιν καὶ τὸ ἔργον τῆς «Ἐνώσεως», διὰ τὴν σχολικὴν ζωὴν γενικώτερον, διὰ τὴν ἐξωσχολικὴν ἐργασίαν, διὰ τὰ σπουδαιότερα παιδαγωγικὰ βιβλία, καὶ ὅ,τι ἄλλο συναφές.

Συγχρόνως ὅμως θὰ εἶναι τὸ βῆμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὰ μέλη καὶ οἱ φίλοι τῆς «Ἐνώσεως» μας θὰ ἀνακοινῶνουν τὰς σκέψεις καὶ τὰς κρίσεις των, τὰς μελέτας καὶ τὰς παρατηρήσεις των, τὰς ἀνησυχίας καὶ τοὺς πόθους των, τὰς ἐπιτυχίας ἢ—ἀκόμη—καὶ τὰς ἀποτυχίας των εἰς τὸ μορφωτικὸν ἔργον των, διὰ νὰ εἰσφέρουν ἔτσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀτομικὴν των μελέτην, παρατήρησιν καὶ πείραν, ὅ,τι ἤμποροῦν—καὶ ἤμποροῦν πολλά—εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς χριστιανοελληνικῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας.

Εἴμεθα ὅλοι συντροφικὸι τρατολόγοι, ποὺ τραβάμε μαζῆ τὸ ἴδιο δίχτυ τῆς πνευματικῆς ἀλείας καὶ πρέπει ὁ καθένας μας νὰ καταβάλλῃ, ὅσην δύναμιν διαθέτει. Τὸ «Δελτίον» ἔχει καὶ αὐτὸν τὸν σκοπὸν, νὰ συντομίῃ τὰς ἐπὶ μέρους αὐτὰς δυνάμεις εἰς μίαν ἰσχυρὰν ἐνότητα. Οἱ Χριστιανοὶ ἐκπαιδευτικοὶ πρέπει νὰ γνωρισθοῦν καὶ νὰ συνδεθοῦν μετὰξὺ των. Νὰ ἀποκτήσῃ τὴν συνείδησιν, ὅτι μέσα εἰς τὴν μεγάλην ἐκπαιδευτικὴν κοινωνίαν ἀποτελοῦν καὶ αὐτοὶ μίαν οἰκογένειαν. Νὰ γνωρισθοῦν μετὰξὺ των διὰ τοῦ «Δελτίου», ὅπως ἐπίσης καὶ διὰ γενικῶν ἢ μερικῶν προσωπικῶν συναντήσεών των διὰ νὰ ἀναπτύξουν κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀγάπης τὸ πνεῦμα τῆς ἐνότητος καὶ καλῆς συνεργασίας.

Τὸ «Δελτίον» μας δὲν θὰ ἀδιαφορήσῃ βέβαια διὰ τὸν θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν καταρτισμὸν τῶν μελῶν. Ἀνήκει καὶ αὐτὸ εἰς μίαν κοσμοθεωρίαν, τὴν χριστιανικὴν, ἢ ὁποῖα μετὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ἱστορίαν της κατὰ ἔχει βέβαια νὰ πῆ ἐπάνω εἰς τὰ βασικά προβλήματα τῆς ἀγωγῆς. Ἔτσι οἱ σκοποὶ καὶ οἱ τρόποι τῆς ἀγωγῆς, ἢ προσωπικότης τοῦ παιδιοῦ, μετὰ τὰ χαρακτηριστικὰ της ιδιώματα καὶ τὰς ἀνάγκας της, ἢ προσωπικότης τοῦ δασκάλου ἀπὸ ἀπόψεως χαρακτῆρος, μορφώσεως καὶ ἔργου ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ σχολείου καὶ ἄλλα τέτοια ζητήματα θὰ ἀπασχολήσῃ τὰς στίλας τοῦ Δελτίου.

Αὐτὸ ἄλλωστε, ἢ θεμελιώσις τῆς ἀγωγῆς

“ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ,,

Ἡ πρώτη αἰτία, πού μᾶς ὤθησε εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς «Ἐνώσεως» ἦτο ἡ διαπίστωσις ὅτι ὑπάρχουν μεταξὺ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου ὅχι ὀλίγοι ἐκπαιδευτικοί, ἐνσυνείδητοι Χριστιανοί, ἀποφασισμένοι νὰ ζήσουν καὶ νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὴν κοινωνίαν σύμφωνα πρὸς τὰς αἰωνίας ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐτοὶ κατόπιν μελέτης καὶ πείρας εἶχον πευσιθῆ, ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις, ἀποτελεῖ ἀστείρευτον πηγὴν φωτεινῶν ἐμπνεύσεων καὶ δυνάμεως, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐκπαιδευτικὸς προσάγεται μὲν εἰς ὀλοκληρωμένην μὀρφωσιν, ἐργάζεται δὲ ἀποδοτικώτερον καὶ σταθερώτερον εἰς πραγμάτων τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἀγωγῆς μεταξὺ τῆς νεολαίας.

Μεμονωμένοι ὅμως, καθὼς ἦσαν, καὶ ἀγνωστοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον μεταξὺ τῶν οἱ Χριστιανοὶ ἐκπαιδευτικοί, ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην τῆς γνωριμίας καὶ τῆς συνεργασίας μὲ ὁμόφρονας συναδέλφους, ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν ὁποίων θὰ ἔθετε ὁ καθένας τὴν ἐργασίαν του, πρόθυμος νὰ δεχθῆ τὰς μὲ πνεῦμα ἀγάπης καὶ σύμφωνα πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς ἀγωγῆς ὑποδείξεις. Πολλάκις, διότι ἔβλεπον γύρω των τὰ ἔρειπια πού ἐπεσώρευσεν ἡ ἀθηροσκόπαιδεία—ἄπου ἐπεκράτησε—καὶ τῶν ὁποίων πικρὰν πείραν ἐλάβομεν τὰς τελευταίας δεκαετίας, ἠσθάνοντο νὰ γεννῶνται εἰς αὐτοὺς αἱ ἀπορίαι: ἄρα ἐργάζομαι ἐγώ, ὅσον πρέπει καλὰ; Τί εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμω, διὰ νὰ βελτιώσω τὴν ἐργασίαν μου, διὰ νὰ ἐπανορθώσω καὶ νὰ προλάβω ἄλλον ἀποτυχίας; Μέχοι ποίου ση-

μείου καὶ διὰ ποίου τρόπου πρέπει ἡ χριστιανικὴ ἀγωγή νὰ διαποτίξη τὴν ζωὴν τοῦ σχολείου, ὥστε οὔτε εἰς ὑπερβολὰς νὰ καταλήγω, οὔτε εἰς ἐλλείψεις νὰ καταντήσω; Πῶς πρέπει νὰ ἀντικρύξω τὴν ποικιλίαν χαρακτήρων καὶ περιστάσεων, πού παρουσιάζει ἡ ἐσωσχολικὴ καὶ ἐξωσχολικὴ ζωὴ; Αὐτὰ καὶ πλήθος ἄλλο ὁμοίων ἢ καὶ μερικωτέρων προβλημάτων ἐτίθεντο καὶ τίθενται καθημερινῶς εἰς τὸν Χριστιανὸν ἐκπαιδευτικόν, διὰ τὴν λύσιν τῶν ὁποίων αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς βοήθειας ὁμοφρόνων ἐκπαιδευτικῶν.

Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανον νὰ ἀντίκρυξε κατὰ τὴν δρᾶσιν του ὡς Χριστιανὸς ἐκπαιδευτικὸς τὰς ἀντιροήσεις ἢ καὶ τὰς ἀντιδράσεις συναδέλφων, ξένων ἐν πολλῷ ἢ ἐν ὀλίγῳ πρὸς τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα, τὴν παραγνώρισιν προϊσταμένων, ἢ καὶ γονέων, τὸν φανερόν ἢ ἀφανῆ πόλεμον ἰδεολογικῶς διῆσταμένων πρὸς αὐτὸν ἀνθρώπων, τὴν ἔντεχρον διαστροφὴν τῶν ὅσων ἔλεγε ἢ ἔπραττε, τὸ δηλητήριον τῆς συκοφαντίας, τὴν ἀγνωμοσύνην ἴσως αὐτῶν τούτων τῶν παιδαγωγουμένων καὶ τόσας ἄλλας μικρότητας, αἱ ὁποῖαι παρεμβάλλονται συνήθως ὡς προσκόμματα εἰς τὸ ἔργον παντὸς εὐσυνειδήτου ἐργάτου μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν. Συνέπεια αὐτῶν πιθανὸν νὰ ἦτο κάποια πικρία, κάποια ἀποκαρδίωσις καὶ κάποια χαλάρωσις τῶν εὐγενῶν μορφωτικῶν του προσπαθειῶν.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις εὐλογοφανοῦς ἀλλ' ὄχι καὶ δικαιολογημένης ἀποκαρδίωσε-

καὶ ἡ μὀρφωσις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἐπὶ χριστιανικῶν βάσεων, εἶναι τὸ καινούργιο, πού ἔχει νὰ προσφέρῃ τὸ «Δελτίον». Δὲν λείπουν ἀπὸ τὴν ἐκπαίδευσιν τὰ καλὰ συστήματα, ὅσον λείπει τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ὁποίου κατανοοῦνται καὶ τακτοποιοῦνται κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον τὰ παιδαγωγικὰ προβλήματα. Φωτισμένους Χριστιανοὺς ἐκπαιδευτικοὺς καὶ ὀλο-

κληρωμένην ἀγωγὴν μὲ τὸ ζωντανὸν χριστιανικὸν πνεῦμα, θέλει ὅαν κάτι τὸ νέον διὰ τὴν ἐποχὴν μας νὰ προσφέρῃ τὸ «Δελτίον».

Μὲ τέτοιον σκοπὸν καὶ μὲ τέτοιες ἀποφάσεις ἐκδίδεται σήμερα. Πιστεύομεν δέ, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ εὐλογῆσῃ τὰς πτωχὰς αὐτὰς προσπαθείας ὄλων μας καὶ θὰ ὁμιλήσῃ δι' αὐτοῦ εἰς πολλὰς ψυχὰς λέγων «λάβετε παιδείαν καὶ γνῶσιν» (Παροιμ. ἡ' 10).

ως ὁ Χριστιανὸς ἐκπαιδευτικὸς θὰ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην ἑνὸς στηρίγματος, μᾶς ἐνισχύσεως ἀπὸ ἁμοφρόνα καὶ ἀγαπητὸν του συνάδελφον, τοῦ ὁποίου οἱ λόγοι θὰ διέλθουν τὴν ἀχλὺν τῆς ὀλιγοπυχνίας καὶ θὰ τοῦ μετέδιδον τὴν δύναμιν καὶ τὴν πρὸς δρᾶσιν ὁρμὴν τῆς πίστεως. «Ἄγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα» καὶ «ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡσεὶ πόλις ὀχυρά», λέγει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀνάγκη μᾶς ὑγιούς καθοδηγήσεως καὶ κριτικῆς πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐργασίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ πόθος ἐνισχύσεως εἰς τὰς τόσας δυσχερεῖς περιστάσεις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου του, ὑπεψιθύριζαν εἰς τὸν Χριστιανὸν ἐκπαιδευτικὸν τὴν ἰδέαν τῆς Ἐνώσεως ἁμοφρόνων πρὸς αὐτὸν ἐκπαιδευτικῶν.

Διερχόμεθα ἐξ ἄλλου μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπερτονίζεται ἡ συσσωμάτωσις τῶν πάντων κατὰ ἐπαγγέλματα διὰ τὴν εὐχεροτέραν ἐπιτυχίαν συμφερόντων, ὄλικῶν ἢ πνευματικῶν, ἐπειδὴ ἀπὸ ὅλων ἀναγνωρίζεται ἡ ἀλήθεια τοῦ ἀξιώματος «ἐν τῇ ἐνώσει ἡ ἰσχὺς». Εἰς αὐτὴν τὴν ἀπαίτησιν τῶν καιρῶν δὲν ἔπρεπε νὰ ἀδιαφορήσουν οἱ Χριστιανοὶ ἐκπαιδευτικοί, διότι καὶ αὐτοὶ ἔχουν εὐγενεῖς πνευματικὰς ἐπιδιώξεις, πολὺ εὐγενεστέρας, ἀπὸ ὅσας οἱ ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ ἄνθρωποι ἠδυνήθησαν ἢ θὰ δυνήθουν ποτὲ νὰ ἐπινοήσουν. Ἐπιδιώξεις τῶν εἶναι ἢ ἄρτια ἠθικὴ μόρφωσις τῆς νεολαίας—διατὶ ὅχι καὶ τῶν μεγάλων;—διὰ νὰ ἐπεκταθῇ οὕτω ἡ βασιλεία τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἔπειτα αὐτοὶ εἶναι ζωντανὰ μέλη μᾶς θρησκείας, τῆς ὁποίας ἕνα ἀπὸ τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικά της γνωρίζονται εἶναι ἡ ἐνότης.

Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν καὶ μία ἄλλη διαπίστωσις ἦλθε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἰδέαν τῆς συμπήξεως «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐκτὸς ἀριθμὸς ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, εὐδηλαδῆ διεπιστώθη, ὅτι ἕνας ἀξιοσημείωτος ἀριθμὸς ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν, εὐλαβεῖται τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἐπιθυμεῖ νὰ τὴν γνωρίσῃ καλύτερον, νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρυτέραν διάδοσιν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῆς καὶ νὰ τὴν θέσῃ ὡς πολῦτιμον θεμέλιον εἰς τὴν ἀγωγὴν.

Ἐν τούτοις οἱ ἐκπαιδευτικοὶ τοῦ τύπου αὐτοῦ, εἴτε διότι ἐληφραίνονται ἀπὸ ἀντιμαχόμενα παιδαγωγικὰ συστήματα, εἴτε διότι δὲν γνωρίζουν καλὰ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας, παρουσιάζονται κάπως διστακτικοί, κάπως ἄτολμοι καὶ ἀμφιφρόντες εἰς τὸ νὰ θέσουν εἰς ἐφαρμογὴν, ὅ,τι θεωρητικῶς ἀποδέχονται, εἰς τὸ νὰ τονώσουν καὶ ζωογονήσουν τὰς μορφωτικὰς των προσπάθειάς διὰ τοῦ ζωογόνου χριστιανικοῦ πνεύματος. Νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὴν ἄρνησιν καὶ νὰ γίνουν ἀποσυνθετικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, δὲν τὸ θέλουν διὰ λόγους ἀρχῶν καὶ χαρακτῆρος. Πονοῦν διὰ τὴν Πατρίδα καὶ τὰ παιδιά τῆς Πατρίδος μας. Εἶναι οἱ καλοὶ, οἱ πρόθυμοι, οἱ ἀποδοτικοὶ ἐργάται, τοὺς ὁποίους ὅμως «οὐδεὶς ἐμισθώσατο».

Ἀπέναντι αὐτῶν οἱ Χριστιανοὶ ἐκπαιδευτικοί, ἔχουν ἐπιτακτικὸν τὸ καθῆκον νὰ γίνουν οἱ συνετοὶ ὁδηγοὶ εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ καθήκοντος. Πρέπει νὰ τοὺς ὑποβοηθήσουν εἰς τὴν μόρφωσιν φωτειωτέρων καὶ σταθερωτέρων πεποιθήσεων, νὰ τοὺς ἐμπνεύσουν τὸ θάρρος τῆς ὁμολογίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ σχολείου, νὰ τοὺς χειραγωγήσουν εἰς τοὺς τρόπους τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς, νὰ συντονίσουν μὲ αὐτοὺς τὰς προσπάθειάς των διὰ τὴν ἀληθινὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσουν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν, ποὺ δίδει ἡ εὐσυνείδητος ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος.

Ἀκούομεν πολλάκις κατηγορίας πολλὰς κατὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου, ὡς ἀποτελουμένου τάχα κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ στοιχεῖα διαλυτικά, ὑπονομευτικά τῆς ὑγιούς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ἐθνικῆς μας αὐτελείας, πολέμα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῶν ἐθνικῶν μας παραδόσεων. Ἡ κατηγορία αὕτη εἶναι, τὸ ὀλιγώτερον, ὑπερβολικὴ, πολὺ ὑπερβολικὴ, ὥστε νὰ κατανατᾷ ἐν τῇ ἐπεκτάσει της ἄδικος. Δὲν ἀρνούμεθα τὴν ὑπαρξίν καὶ τοιούτων στοιχείων μέσα εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἄλλὰ—εὐτυχῶς διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαόν—αὐτὰ τὰ στοιχεῖα εἶναι ὀλίγα, πολὺ ὀλίγα, ἀποτελοῦν μίαν μικρὰν μειονότητα. Οἱ περισσότεροὶ ἐκπαιδευτικοὶ εἶναι ἀγαθῶν διαθέσεων ἄνθρωποι, πρόθυμοι νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ δεχθοῦν τὸ καλόν, οἱ ὁποῖοι ἠμποροῦν μὲ τὸν ὄγκον των

νά ἐπιβληθοῦν ἐπ' ἀγαθῶ εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὴν κοινωνίαν.

Καὶ ἰδοὺ ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐκπαιδευτικοί, καὶ μάλιστα τὰ μέλη τῆς «Χ.Ε.Ε.Λ», καλοῦνται, ὅπου ὁ καθένας εὐρίσκεται, νὰ ἐργασθοῦν συστηματικῶς καὶ σταθερῶς διὰ τὴν μεγαλυτέραν ἀξιοποίησιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κεφαλαίου τῶν καλῶν ἐκπαιδευτικῶν, καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν εἰς τὸ φῶς καὶ τὴν χαρὰν τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς. Πρέπει νὰ γίνουν ἡ καλὴ ζύμη τῆς εὐαγγελικῆς περιοχῆς, ὥστε νὰ ἐξυγιάνουν καὶ νὰ βελτιώσουν τὸ φύραμα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου, νὰ ἐντάξουσαν αὐτοὺς εἰς τὴν παράταξιν των καὶ νὰ τοὺς προπαρασκευάσουν διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐνωσιν.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ. Ἐκαστον ἕτος νέον αἷμα εἰσρέει εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Εἶναι οἱ ἐκάστοτε ἐκ τῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν καὶ τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ἀποφοιτῶντες, οἱ ὁποῖοι καὶ διορίζονται κατὰ δεκάδας καὶ ἑκατοντάδας. Νέοι ἄνθρωποι, γεμάτοι ὁρμὴν πρὸς δράσιν, ἐνθουσιῶντες δι' εὐγενῆ ἰδανικά, πολλοὶ δὲ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ μὲ φωτισμένην χριστιανικὴν συνείδησιν καὶ γνῶσιν, αἰσθάνονται ὅλοι τὸν πόθον τῆς μορφωτικῆς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην ἐνὸς μορφωμένου καὶ συνετοῦ χειραγωγοῦ.

Οἱ νέοι αὐτοί, ἐὰν ἀφειδοῦν ἀπροσανατόλιστοι εἰς τὰς πρώτας προσπαθείας, ποῦ θὰ κάμουν διὰ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὅσων θεωρητικῶς ἔχουν διδαχθῆ, ἐνδέχεται νὰ πέσουν ἔξω. Δυνατὸν νὰ καταβάλλουν μὲν μὲ κάθε προθυμίαν ὅλας αὐτῶν τὰς δυνάμεις, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐπιτύχουν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, ἴσως δὲ καὶ νὰ ἰδοῦν ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα. Μία τέτοια ἀτυχία εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου των ἡμπορεῖ νὰ ἐπιδράσῃ πολὺ ἐπιβλαβῶς εἰς τὴν μελλοντικὴν των ἐξέλιξιν. Προσθέσατε τώρα τὸν κίνδυνον νὰ παρασυρθοῦν ἐν τῇ νεανικῇ των ἀπειρίᾳ ἀπὸ ἰδεολογίας ἀνθεθνικὰς καὶ ἀντιχριστιανικὰς, ποῦ κάτω ἀπὸ ὥραίας λέξεις κρύπτουν τὸν παραλογισμόν, τὴν ἀποστασίαν, τὴν διαστροφὴν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν, διὰ νὰ ἀντιληφθῆτε σαφέστερον, ποῖον εἶναι ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ καθήκον τῶν Χριστιανῶν ἐκπαιδευτικῶν.

Ἀπέναντι τῶν νέων αὐτῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων τόσας ἐλπίδας—καὶ πολὺ δικαίως—στηρίζει ἡ Πατρις, οἱ Χριστιανοὶ ἐκπαιδευτικοὶ πρέπει νὰ γίνουσαν οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοί, οἱ στοργικοὶ ὀδηγοὶ καὶ προστάται, διὰ νὰ τοὺς ὀδηγοῦσαν εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος, εἰς τὸ φῶς τῆς ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος ἐμποτισμένης ἀγωγῆς, νὰ τοὺς προστατεύουσιν ἀπὸ φανεροῦς καὶ ἀφανεῖς κινδύνους, καὶ νὰ τοὺς κάμουν συνειδητοὺς ἐργάτας τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ σχολείου.

Αὐτὰ καὶ μερικὰ ἄλλα ἀκόμη μᾶς ἐκίνησαν εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς «Ἐνώσεως», τῆς ὁποίας καὶ σκοπὸς ἐτέθη «ἡ ἐπιδιώξις θεμελιώσεως τῆς ἑσωσχολικῆς καὶ ἐξωσχολικῆς ἀγωγῆς ἐπὶ χριστιανικῆς βάσεως». Καὶ εἰδικώτερα «ἡ ἐναρμόνισις τῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως τῶν μελῶν πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ ἠθικὴ ἐξύψωσις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κλάδου τῆς Κατωτέρας καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσεως, πρὸς πληρεστέραν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἠθοπλαστικοῦ προσορισμοῦ τοῦ Σχολείου... Ἡ ἐπαφὴ κέντρου καὶ ἐπαρχιῶν πρὸς δημιουργίαν πνεύματος καλυτέρας ἐξυπηρετήσεως τῶν σκοπῶν τοῦ σωματείου...».

Τὰ ἀνωτέρω καὶ ὅσα ἄλλα συναφῆ εἶναι γραμμένα εἰς τὸ καταστατικὸν τῆς Ἐνώσεως, ἡμεῖς, τὰ μέλη, ἀφοῦ τὰ ἐμελετήσαμεν, τὰ ἀπεδέχθημεν ἀνεπιφυλάκτως. Ἄλλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς λέγει ὁ Κύριος «εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά». Ἡ συνέπεια πρέπει νὰ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἐκπαιδευτικῶν. Ὅταν ζῶμεν τὰς ἀληθείας αὐτάς καὶ ἐργαζώμεθα διὰ τὴν μετάδοσιν των, γινόμεθα οἱ ἀποφασιστικοὶ παράγοντες τῆς ἐθνικῆς μᾶς ἀναγεννήσεως καὶ προόδου. Καὶ ὁ ρόλος μᾶς εἰς τοὺς καιροὺς καὶ μεταβατικούς αὐτοὺς καιροὺς, κατὰ τοὺς ὁποίους κυοφορεῖται τὸ αὖριον τῆς φυλῆς μᾶς, πρέπει νὰ εἶναι ἀποφασιστικός, πολὺ ἀποφασιστικός.

Ἡ Ἑλλάς δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ἐκπαιδευτικούς της νὰ ἐργασθοῦσαν ὡς ἄτομα καὶ ὡς ἐνότης με ἀνταλάφνησιν καὶ ζῆλον διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ χριστιανικοῦ της πολιτισμοῦ.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΓΑΘΟ

Ο ΚΑΛΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ὁ καλὸς δάσκαλος θεωρήθηκε πάντοτε ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ πολὺτιμους παράγοντας μέσα στὴν κοινωνία, ἱκανὸς νὰ ἐπιδράσῃ στοὺς μικροὺς καὶ στοὺς μεγάλους καὶ νὰ μεταβάλλῃ στὸ καλύτερο τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Ἰδιαίτερα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀνέκαθεν καὶ μάλιστα στοὺς χρόνους τῆς σκλαβιάς γνώρισε καὶ ὕμνησε τὴν ἀξία τοῦ καλοῦ δασκάλου. Εἶχε τὴ συνείδησι, ὅτι οἱ ἀξιοὶ τῆς ἀποστολῆς των δάσκαλοι τοῦ γένους θὰ συντελοῦσαν στὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἀνάστασι καὶ στὴ θεμελίωσι προόδου καὶ εἰρηνικῆς ζωῆς.

Σήμερα, ὅσο κι' ἂν μερικοὶ προκατειλημμένοι—ἄσχετο ἂν δίκαια ἢ ἀδίκαια—κατὰ τοῦ δασκάλου παραγνωρίζουν τὴν ἀξία του, οἱ πολλοί, οἱ περισσότεροι, τὸν βλέπουν μὲ ἐκτίμησι κι' ἐλπίδα. Βλέπουν, ὅτι αὐτὸς συγκεντρώνει καὶ πρέπει νὰ συγκεντρώῃ τὴν ἑθνικὴ ψυχὴ καὶ νὰ μορφώῃ τὴν ἑθνικὴ ψυχὴ. Εἶναι τὸ ἔθνος τῆς σήμερον καὶ πρὸ παντὸς τὸ ἔθνος τῆς αὔριον. Στὰ χέρια του βρισκόνται τὰ μεγάλα καὶ ἱερά συμφέροντα τοῦ ἔθνους. Πρόσδος ἢ ὀπισθοδρόμησις, ἐνότης ἢ διάσπασις, δόξα ἢ καταισχύνῃ μιᾶς κοινωνίας ἐξαρτᾶται κατὰ ἓνα πολὺ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τοῦ δασκάλου. Ἡ θέσι του, ἡ ἀποστολὴ του εἶναι ξεχωριστὴ, μοναδική, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους κρατικούς λειτουργούς. Εἶναι πρόσωπον σπουδαιοτάτης σημασίας, θεματοφύλαξ τοῦ πολυτιμότερου ἑθνικοῦ θησαυροῦ, ὄργανον—ὅπως τὸν ὠνόμασαν—τῆς θείας Προνοίας, μὲ ἱερὴ διακονία τὴ μόρφωσι τῆς νεότητος.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι ὠλοκληρωμένη προσωπικότης, πλούσιος στὶς γνώσεις, ἀκέραιος στὸν χαρακτήρα καὶ συνεπὴς πάντοτε στὶς ἀρχές του. Ὁρθότατα ἔλεγε ὁ Πλούταρχος, ὅτι οἱ δάσκαλοι πρέπει νὰ εἶναι «τοῖς βίαις ἀδιάδλητοι καὶ τοῖς τρόποις ἀνεπίληπτοι καὶ ταῖς ἐμπειρίας ἀριστοί» (1). Καὶ γὰρ μὲν τὶς γνώσεις,

τὶς γενικὲς καὶ εἰδικές, πού πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ δάσκαλος, γὰρ τὰ ἰδανικά, πού θὰ τὸν ἐμπνέουν στὸ ἔργο του, θὰ δοθῇ εὐκαιρία ἄλλοτε νὰ ποῦμε. Ἐκεῖνο πού ἐνδιαφέρει σήμερα νὰ τονίσωμε εἶναι ὁ χαρακτήρ, τὸ ἦθος τοῦ δασκάλου, γιὰτὶ νομίζομε ὅτι αὐτὸ ἔχει πρωταρχικὴ σημασία γὰρ τὴν ἐπιτυχὴ μόρφωσι τοῦ παιδιοῦ.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι σκοπὸς τοῦ σχολείου—ὁ περισσότερο παραδεκτός—εἶναι διπλός: νὰ πλουτίσῃ ἀφ' ἐνὸς τὴ διάνοια τοῦ παιδιοῦ μὲ γνώσεις καὶ νὰ τοῦ ἀναπτύξῃ τὶς πνευματικὲς του δεξιότητες, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μορφώσῃ τὸν εὐκολόπλαστο χαρακτήρα του σύμφωνα μὲ τὶς αἰώνιες ἠθικὰς ἀρχές. Αὐτὸ τὸ δεύτερον εἶναι πρῶτον ἀπὸ ἀπόψεως ἀξιολογικῆς, γιὰτὶ κυρίως αὐτὸ θὰ μείνῃ κι' αὐτὸ πιὸ πολὺ θὰ χρειασθῇ στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ. Ξέρομε ὅμως, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ μεταδώσῃ κανεὶς παρὰ μόνον ὅ,τι ἔχει. Γνώσεις θὰ μεταδώσῃ ἐκεῖνος πού ἔχει γνώσεις καὶ χαρακτήρα θὰ μορφώσῃ ἐκεῖνος, πού ἔχει χαρακτήρα. Τὰ λόγια τὰ καλά, μὲ ὅση πειστικότητα κι' ὁμορφίαν ἂν λέγωνται, δὲν φέρνουν τὸ ποθητὸ ἀποτέλεσμα, ὅσο τὸ φέρνει τὸ καλὸ παράδειγμα τοῦ δασκάλου, ὁ καλὸς του χαρακτήρας.

Δάσκαλος, πού θέλει νὰ λυτρώσῃ τὴν παιδικὴ ψυχὴ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά της, πρέπει αὐτὸς πρῶτα νὰ μάθῃ τὰ δικά του ἐλαττώματα, νὰ ἔχῃ ἀγωνισθῇ, καὶ νὰ ἀγωνίζεται γὰρ τὴν ἐξάλειψίν των, γὰρ τὴ λύτρωσίν του. Ἔτσι καὶ θὰ μπορέσῃ νὰ νοιώσῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸ παιδί. Καὶ ἓνα μονάχα χτυπητὸ ἐλάττωμα τοῦ δασκάλου, ἃς ποῦμε ὁ θυμὸς π. χ. μπορεῖ νὰ κάμῃ ἄκαρπο τὸ ὅλο ἔργο του. «Τὸ θανάσιμο ἁμάρτημα—λέει ἡ Μοντεσσόρι—πού μᾶς ἐμποδίζει νὰ καταλάβωμε τὸ παιδί, εἶνε ὁ θυμὸς. Καὶ ἐπειδὴ ἓνα ἁμάρτημα δὲν ἐμφανίζεται ποτὲ μόνο του, ἀλλὰ φέρνει μαζί του κι' ἄλλα, ὁ θυμὸς προσεταιρίζεται ἓνα νέο ἁμάρτημα μὲ εὐγενικὸ παρουσιαστικόν, μὰ πού ἀκριδῶς γι' αὐτὸ εἶναι πιὸ σατανικόν τὸν ἔγω-

(1) Περὶ Παιδῶν Ἀγωγῆς, 7.

ισμό» (2). Για ἕνα τέτοιο δάσκαλο μὲ ἑλατώματα ἔχει ἰσχύ ἢ παρομοία «ιατρέ, θεράπευσον πρῶτον σεαυτόν» (3) ἢ τὸ «ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου» (4). Ὁ δάσκαλος δηλαδὴ πρέπει νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴ δική του πρῶτα λύτρωσι, πρέπει νὰ τείνη πρὸς τὴν ἀγιότητα.

Ἄς μὴ νομίσωμε δέ, ὅτι μπορεῖ νὰ κρύψῃ τὸν ἐσωτερικὸ ψυχικὸ κόσμον του καὶ νὰ παρουσιασθῇ στὸ σχολεῖο, ἔτσι γιὰ λόγους σκοπιμότητος, καλύτερος ἀπὸ ὅ,τι εἶναι. Ὁσες προσπάθειες κι' ἂν κάμῃ θ' ἀποτύχῃ. Ἐχουν μὴ ἀπερίγραπτη διεισδυτικότητα τὰ μάτια τῶν παιδιῶν καὶ μὴ ἀνεξερεύνητη διαισθαντικὴ δύναμι οἱ ψυχές των. Κάτω ἀπὸ τὴν προσποίησι διακρίνουν τὴν πραγματικότητα, πίσω ἀπὸ τὸν ἠθοποιὸ διακρίνουν τὸν ἄνθρωπον. Βλέπουν τὸ δάσκαλο, ὅχι ὅπως θέλει αὐτὸς νὰ φαίνεται, ἀλλὰ ὅπως εἶναι. Καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη ἀλήθεια, ὅτι δὲν μπορεῖ, οὔτε καὶ πρέπει ἄλλος νὰ εἶναι ὁ δάσκαλος σὰν χαρακτήρας στὴν ἔξωσχολικὴ του ζωὴ κι' ἄλλος —σὰν ἕνα εἶδος φαρισαίου— νὰ παρουσιάζεται στὸ σχολεῖο. Μὲ μάσκες δὲν θὰ μπορέσῃ ποτὲ νὰ ξεγελάσῃ, πολὺ δὲ περισσότερο, νὰ μορφώσῃ τὰ παιδιά.

Θὰ ἐξωτερικεῖ πάντοτε ἐνσυνείδητα ἢ καὶ ἀσυναίσθητα τὸν χαρακτήρα του στὶς ἀδρότερές του γραμμές, ὅπως καὶ στὶς πιὸ μικρές του λεπτομέρειες. Θὰ ἐκδηλώνῃ τὸ θησαυρὸ τῆς καρδιάς του στὸ βλέμμα, στὰ λόγια, στὸ περπάτημά του, στὴ χειρονομία, στὸν τρόπο, ποὺ κάθεται, στὴν ὄλη του ζωὴ καὶ συμπεριφορὰ. Θὰ μιλάῃ χωρὶς νὰ ἀνοίγῃ τὸ στόμα του καὶ θὰ διδάσκῃ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. Χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει, θὰ ἀκτινοβολῇ τὸν ἐσωτερικὸ του κόσμον μὲ τὴν σχεδὸν φυσικότητα, μὲ ὅση τὸ ἄνθος τὴν εὐωδία του. Αὐτὴ ἡ φυσικὴ καὶ ἀβίαστη ἀκτινοβολία τοῦ χαρακτήρος εἶναι, ποὺ θὰ ἀσκήσῃ τὴν πιὸ μεγάλην, τὴν πιὸ μορφωτικὴν ἐπίδρασι στὸ πνεῦμα καὶ στὴν ψυχὴ τῶν

παιδιῶν. Γιατί τὸ παράδειγμα ἔχει γιὰ τὸ παιδί μὴ ἐξαιρετικὴ ἐνέργεια καὶ ἐπιβολή, ποὺ γίνεται χωρὶς ἐντολές, χωρὶς ἀπειλές καὶ ποινές. Τὰ παιδιά θὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ τὸν καλὸ δάσκαλο, θὰ υφίστανται ἐνσυνείδητα ἢ ἀσυναίσθητα τὴν ἐπίδρασί του, θὰ μὲτέχουν στὰ διαφέροντα τῆς ζωῆς του καὶ μὲ τὴ μιμητικότητά, ποὺ τὰ διακρίνει, θὰ προσπαθοῦν νὰ τὸν ἀντιγράψουν μέχρι καὶ στὶς πιὸ ἀσήμαντες λεπτομέρειες, μέχρι ἀκόμη καὶ στὰ πιὸ ἀπλὰ φυσικὰ του ἰδιώματα. Θὰ τείνουν νὰ μεταβληθοῦν σὲ εἰκόνες καὶ ὁμοιώματά του. Πολὺ σωστὰ ὁ Ἄριστοτέλης ἔλεγε «τὸ μμεῖσθα σύμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἔκ παιδῶν ἐστί... καὶ τὰς μαθήσεις ποιεῖται (ὁ παῖς) διὰ μιμήσεως τὰς πρώτας» (5). Γι' αὐτὸ, χωρὶς νὰ παραγνωρίζωμε τὴν ἐπίδρασι ἐπάνω στὴν ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ καὶ ἄλλων παραγόντων, ὅπως εἶναι π. χ. ἡ κληρονομικότης, ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ κοινωνία, λέμε, ὅτι τὸ ἦθος τοῦ δασκάλου ἐπίδρασθαι ἐπὶ τὴ βούλησι καὶ στὸ χαρακτήρα τοῦ παιδιοῦ βαθύτερα καὶ μονιμώτερα. Καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται, γιατί οἱ μεγαλύτεροι παιδαγωγοὶ καὶ ψυχολόγοι, θέτουν σὰν πρωταρχικὸ τοῦ δασκάλου προσὸν τὸν καλὸ χαρακτήρα, τοῦ ὁποῦ ἔκφρασις θὰ εἶναι τὸ καλὸ παράδειγμα.

Ὁ δάσκαλος μὲ τὸν καλὸ χαρακτήρα εἶναι εὐθύς, τίμιος, εὐλιχρινής, ἀμειπτος στὴν ἐσωτερικὴ κι' ἐξωτερικὴ του ζωὴ, συνεπής στὰ καθήκοντά του, ἀπλοῦς ἀλλὰ καὶ συνεισότης, ποὺ ξέρει νὰ ἐναρμονίξῃ σὲ μὴ ὠραία σύνθεσι τὴν ἀγάπην πρὸς τὴ δικαιοσύνη, τὴν ἐπιείκεια πρὸς τὴν αὐστηρότητα. Πρόθυμος γιὰ θυσίας χωρὶς νὰ ζητᾷ ἀνταπόδοσι, ὑπερασπιστὴς τοῦ δικαίου χωρὶς νὰ φοβᾶται τὴν ἀπειλή. Προσεκτικὸς ἀλλὰ καὶ γλυκὺς στὰ λόγια του, σοβαρὸς χωρὶς νὰ εἶναι σκυθρωπός, χαρούμενος χωρὶς νὰ εἶναι εὐτράπελος, εὐγενής χωρὶς ἐπιτήδευσι.

Γεμάτος ἀγάπην πρὸς τὸ παιδί καὶ πρὸς τὸ ἔργο, ποὺ ἔχει ἀναλάβει γιὰ τὸ παιδί. Αὐστηρὸς στὸν ἑαυτὸ του, συγκαταβατικὸς γιὰ τοὺς ἄλλους. Ταπεινόφρων ἀλλὰ καὶ ἀξιοπρεπής, ποὺ ξέρει νὰ διεκδικῇ τὰ δικαιώματά του, ὅταν πρέπη, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ

(2) Georgette J. J. Bernard: Ἡ Μέθοδος Μοντεσσόρι. Μετάφρασι Π Κόλλα, σελ. 43.

(3) Λουκ. δ' 23.

(4) Ματθ. ζ' 5.

(5) Περί Ποιητικῆς, 4.

θυσιάξη ἐκεῖ πού χρειάζεται. Δραστήριος καὶ ἐνεργητικὸς χωρὶς νὰ εἶναι ἐπιπόλαιος καὶ προπετής. Πρᾶος καὶ εἰρηνοποιὸς μὲ ἀπεριόριστο σεβασμὸ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ μὲ εὐθυκρυσία προκειμένου νὰ κρίνη τοὺς ἀνθρώπους. Κοινωνικὸς ἀλλὰ ὄχι καὶ κοσμικὸς. Σταθερὸς ἀλλὰ ὄχι ἀκαμπτος καὶ σκληρόκαρδος. Ὑποχωρητικὸς στὴν ἀσήμεντη κι' ἀδιάφορη λεπτομέρεια, ἀκλόνητος σὲ ζήτηματα ἀρχῶν καὶ οὐσίας. Τακτικὸς στὴ δουλειά του, ἀκριβὴς στὴν ὥρα του, καθαρὸς καὶ περιποιημένος στὴν ἐμφάνισι μὲ κάποιον συνδυασμὸ ἀπλότητος καὶ καλαισθησίας, ὥστε νὰ προκαλῆ ἔτσι ἀγαθὴν ἐντύπωσι.

Εἶναι ὁ «τύπος», γιὰ τὸν ὅποτον ἔγραφε ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὸν Τιμόθεο πού τὸν ἤθελε «ἀνεπίληπτον, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδασκικόν. Μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος» (6). Ἐνας τέτοιος δάσκαλος, μὲ ἄρτιο ἠθικὸ ἐξοπλισμὸ, μὲ ἀκέραιο χαρακτῆρα καὶ βαθειὰ ἐπίγνωσι τῆς ἀποστολῆς του, θὰ ἀσκήσῃ, ὅπως εἶναι φυσικὸ, ἀνυπολογίστου ἐκτάσεως ἀγαθὴ ἐπίδρασι στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ.

Θὰ πῆτε ἴσως, πού θὰ βροῦμε αὐτὸν τὸν δάσκαλο; Αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα. Ἐκεῖνο πού προέχει εἶναι νὰ παραδεχθοῦμε, ὅτι κάποιον τέτοιο χαρακτῆρα πρέπει νὰ ἔχη ὁ δάσκαλος, πού θέλει νὰ εἶναι καλός. Κι' ἔπειτα ὁ καλὸς χαρακτῆρ, ἢ ὠλοκληρωμένη προσωπικότης, δὲν εἶναι κάτι πού βρίσκειται ἔτοιμο ἢ ἀποκτᾶται ἀπὸ τὴ μιὰ ἡμέρα ἕως τὴν ἄλλη. Χρειάζεται ἕνας συνεχῆς ἀγών. Ὁ δάσκαλος στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ εἶναι ὁ μορφωνόμενος συνεχῶς μαθητής. "Ὅσο κι' ἂν αὐτὸ φαίνεται παράξενο, εἶναι ἕμως ἀληθινόν. Ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι ἰσοβίως μαθητής, πού ὀλοένα καὶ περισσότερο θὰ μορφώνεται. Τὸ πνεῦμα τῆς μαθητείας θὰ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ καλὰ γνωρίσματα τοῦ χαρακτῆρος του. Θὰ

εἶναι πάντοτε ὁ ἀγωνιζόμενος τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς ἠθικῆς τοῦ τελειώσεως παιλαιστής. Καὶ ἕνας τέτοιος ἀγών ἔχει μέσα τὰ στοιχεῖα τῆς νίκης καὶ στεφανώνεται μὲ νίκη, ἐφόσον γίνεται στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἐδῶ πιά ἐρχόμαστε στὴν ἀξία καὶ τὴ δύναμι τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Μόνον μὲ τὸ φωτισμὸ καὶ τὴ χάρι αὐτῆς τῆς πίστεως μπορεῖ νὰ μορφωθῇ ὠλοκληρωμένη προσωπικότης. Γιατί, πρέπει νὰ τὸ ποῦμε, ἢ μόρφωσι τοῦ χαρακτῆρος ἀποτελεῖ θαῦμα καὶ θαύματα ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ. "Ὅση ἰσχὺ κι' ἂν παρουσιάξῃ ἡ ἀνθρωπίνη θέλησι κλείεται κι' αὐτὴ μέσα σὲ ὅρια, τὰ ὁποῖα δὲν μπορεῖ μόνη της νὰ ξεπεράσῃ. Ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀδυναμία γιὰ τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλά εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς φύσεώς μας. Καὶ νὰ πού ἔρχεται ὁ θεὸς παράγων, νὰ δώσῃ μὲ τὸ παραπάνω τὴν ἰσχὺ, πού μᾶς χρειάζεται, καὶ νὰ μᾶς κάμῃ τὰ πάντα νὰ μποροῦμε μὲ τὴ δύναμι τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ γίνετα ὀλοένα καὶ περισσότερο συνειδητὸς Χριστιανός. Ἡ χριστιανικὴ του πίστις θὰ τοῦ δίνῃ τὴν ἀκατανίκητη δύναμι τῆς αὐτοαγωγῆς καὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν ἄλλων.

"Ἴσως μερικοὶ νὰ ποῦν «βλα ἀπὸτὰ καλά, ἀλλὰ τὸ οἰκονομικὸ ζήτημα; Πῶς θὰ βολέψωμε τίς τόσες καὶ τόσες ἀνάγκες μας;» Εἶναι βέβαια αὐτὸ ἕνα πρόβλημα μεγάλο καὶ μάλιστα στὶς σημερινῆς περιστάσεις. Μὲ τὸ οἰκονομικὸ ζήτημα θὰ δοθῇ εὐκαιρία νὰ ἀσχοληθοῦμε, γιὰ νὰ τονίσωμε τίς ἀδικίες, πού διαπράττονται εἰς βάρος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καὶ γενικώτερα τοῦ ὑπαλληλικοῦ κόσμου καὶ νὰ ποῦμε, τί πρέπει νὰ γίνῃ. Ἐκεῖνο πού ἔχομε τώρα νὰ ὑπενθυμίσωμε εἶναι τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειας» (7). "Ἄς ἐπαναλάβωμε τὴ λέξι «μετὰ αὐταρκειας» ἔχει μεγάλη σημασία.

(6) Α' Τιμ. γ' 2-6.

(7) Α' Τιμ. ε' 6.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΑΣ

Ἡ Ἐνωσίς μας κατὰ τὴν γενομένην τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. πρώτῃν ἑτησίαν γενικὴν τῆς Συνέλευσιν δὲν εἶχε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν ἀπολογισμὸν τῆς μεγάλης δράσιν. Ἐχώρησε μὲ συνέσιν καὶ προσοχὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς, διότι ἕνα ἐκ τῶν κυρίων σκοπῶν τῆς ἔχει θέσει, τὴν προαγωγὴν τῶν μελῶν τῆς εἰς ἔντονον χριστιανικὴν ζωὴν καὶ τὴν μετὰ περισκέψως πρόσληψιν νέων μελῶν, τὰ ἴσοια ἐπίσης πρέπει γὰ διακρίνωται διὰ τὴν συνειδητὴν χριστιανικὴν τῶν ζωὴν. Φρονεῖ, ὅτι μόνον ὄταν τὰ μέλη τῆς ἐμπνέωνται καὶ κατευθύνωνται εἰς τὴν ὄλην τῶν ζωὴν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἐυαγγελίου, εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτύξουν ἐνότητα μεταξὺ τῶν καὶ ἀγαθὴν ἀποτελεσματικὴν δράσιν εἰς ἀληθινὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας καὶ τῆς κοινωνίας. Τέτοια δὲ μέλη—ποῦ ἀσφαλῶς ὑπάρχουν ὄχι ὀλίγα μετὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν κόσμου—ἀναζητεῖ ἐπιμελῶς καὶ δέχεται εὐχαρίστως εἰς τὰς τάξεις τῆς.

Ὅπως δὲ, διότι ἡ Ἐνωσίς μας διήνευε τὰ πρώτα αὐτῆς βήματα καὶ διότι τὰ μέλη τῆς, ὀλίγα κατ' ἀριθμὸν, ἦσαν βεβαρημένα μὲ πολλὰς ἐργασίας, δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ πλοῦσον ἀπολογισμὸν ἐργασίας. Ἐκτὸς βέβαια τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τῶν μελῶν τῆς εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, τῆς ἀποδοτικῆς συνεργασίας τῶν μετὰ τῶν ἑκασταχοῦ Ἐφορειῶν τῶν Ἰκατ. Σχολείων, τῆς ἐπιτυχοῦς προσπάθειας, ποῦ κατέβαλλον διὰ τὴν εὐρύτεραν διάδοσιν τοῦ θρησκευτικοῦ ἐντύπου μετὰ τῆς μαθητιώσης καὶ ἐργαζομένης νεολαίας καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν χριστιανικοῦ πνεύματος εἰς τὰ σχολεῖα τῶν, ἐκτὸς καὶ ἄλλων ὁμοίων γενικῶν προσπαθειῶν διὰ τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν βελτίωσιν τῆς ἐκπαιδύσεως, ἔκαμε καὶ κάτι ἄλλο εἰδικώτερον.

Μὲ τὴν συναίσθησιν, ὅτι χρειάζονται εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μάστιχα εἰς τὴν στοιχειώδη, ἐνθουσιώδη στελέχη καὶ ἠθικῶς καὶ γραμματικῶς ἐξωπλισμένα, ἴδρυσεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος Φροντιστήριον διὰ τοὺς ὑποψηφίους ἰσοδαστάς τῶν Παιδαγωγικῶν κυρίως Ἀκαδημιῶν καὶ ἄλλων κατὰ δεύτερον λόγον Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν, σχετιζομένων πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἐφοίτησαν εἰς αὐτὸ ὑπὲρ ἑκατὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἀπόφοιτοι Ἰκατηχητικῶν Σχολείων καὶ γνωστοὶ διὰ τὴν χριστιανικὴν τῶν πίστιν καὶ ζωὴν. Πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐνώσεως ἐδίδαξαν

ἐπὶ τέσσαρας κατὰ συνέχειαν μῆνας διάφορα μαθήματα.

Ἡ γενομένη ἐργασία χάρις εἰς τὴν προθυμίαν διδασκόντων καὶ διδασκομένων ἐσημείωσε ἀξιόλογον ἐπιτυχίαν, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἐλάχιστοι ἦσαν ἀποτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις τῶν. Ἐφέτος ἤρχισε ἀπὸ τῶν μέσων Ἀπριλίου λειτουργοῦν ἐκ νέου τὸ Φροντιστήριον καὶ ἐλπίζομεν νὰ μὴ ὑστερήσῃ εἰς ἀπόδοσιν ἀπὸ τὸ περιουσιῶν. Παρόμοιον φροντιστήριον ἐλειτούργησε περίου πολὺ ἐπιτυχῶς καὶ εἰς Θεσσαλονίκην, λειτουργεῖ δὲ καὶ ἐφέτος.

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Ἐπανελημμένως διεπιστώθη, ὅτι ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἀποφοίτων τοῦ Δημοτικοῦ, ὅπως καὶ τῶν παιδιῶν, ποῦ φοιτοῦν εἰς τὰς πρώτας τάξεις τοῦ Γυμνασίου, τρέπονται εἰς πρακτικὰ καὶ τεχνικὰ ἐπαγγέλματα. Ἐγίνε σκέψις καὶ ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ ὑποβοηθήσωμεν τὰ παιδιά αὐτὰ εἰς τεχνικὴν κατάρτισιν καὶ ἠθικοθρησκευτικὴν μόρφωσιν. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐνωσίς μας ἀπὸ κοινου μετὰ τῶν δύο ἄλλων σωματείων τῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων» καὶ τῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐργαζομένης Νεολαίας» προέβη ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου π. ἔ. εἰς τὴν ἴδρυσιν ἐν Πειραιεὶ Τεχνικῆς ἑσπερινῆς Σχολῆς, ὑπὸ τὴν ἑπωνυμίαν Σχολῆν Μηχανικῶν «Ἀπόστολος Παῦλος», μὲ πενταετὴ κύκλον μαθημάτων.

Σκαπὸς τῆς Σχολῆς, ὅπως ἀναγράφεται εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῆς, εἶναι «ὁ θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς κατάρτισις τῶν σπουδαστῶν τῆς εἰς μηχανικὰς καὶ ἄλλας παρεμφερεῖς εἰδικότητας, ὥστε νὰ δύνανται οἱ ἀποφοιτῶντες ἐξ αὐτῆς νὰ ἐργασθοῦν ὡς στελέχη εἰς Βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, εἰς Σιδηροδρόμους, εἰς τὸ Βασιλικὸν καὶ Ἐμπορικὸν ναυτικόν, εἰς τὴν Ἀεροπορίαν, εἰς Ἠλεκτρικὰς καὶ Ραδιοφωνικὰς ἐργασίας, εἰς Μηχανικὰς τηλεπικοινωνίας καὶ εἰς ἄλλας παρεμφερεῖς εἰδικότητας».

Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἡ Σχολὴ ἐλειτούργησε μὲ τρεῖς τάξεις ὑποδιηρημένας εἰς ἑπτὰ τμήματα καὶ μὲ φοιτῶντας τακτικῶς μαθητὰς ὑπερτετρακοσίους. Ἡ μέχρι σήμερον ἐπίδοσις καὶ συμπεριφορὰ τῶν μαθητῶν εἶναι ἱκανοποιητικὴ καὶ πιστευόμεν, ὅτι ἀποτελεῖ ἐνθαρρυντικὴν ἀπαρχήν. Ἐπανελημμένως δὲ ἐδέχθημεν συγχαρητήρια ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ ὁποίου ὑπάγεται ἡ Σχολὴ.

Ἡ Ἐνωσίς μας τὸ θεωρεῖ τιμὴν τῆς, ὅτι τὸ μεγαλύτερον βῆρος τόσον διὰ τὴν ἴδρυσιν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὀργάνωσιν, τὴν δι-εὐθύνσιν, τὴν διδασκαλίαν, τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν πλουτισμὸν μὲ μηχανήματα καὶ ἐποπτικὰ μέσα τῆς ἀρτισυστάτου Σχολῆς ἔπεσεν εἰς τὰ μέλη τῆς.

*

ΤΑ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Με πολὺ ἐνδιαφέρον παρακολουθεῖ ἡ Ἐνωσίς μας τὰ Κατηχητικά καὶ με πολλὴν τὴν ἱκανοποίησιν διαπιστώνει τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν των εἰς τὰς ψυχὰς χιλιάδων παι-διῶν. Χαίρει δέ, διότι βλέπει, ὅτι τὸ μεγα-λύτερον μέρος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας κό-σμου ἀποδέχεται εὐχαρίστως καὶ ἐνισχύει τὸ ἡθιοπλαστικὸν ἔργον τῶν Κατηχητικῶν, ὅπως μαρτυροῦν πλήθος προφορικῶν καὶ γραπτῶν ἰμολογιῶν, ὡς καὶ πρακτικὰ συλ-λόγων Γυμνασίων.

Εὐχαρίστως ἀνεγνώσαμεν εἰς ἓνα παι-δαγωγικὸν περιοδικὸν τοῦ Μαρτίου ἔ. ἔ. ὁμολογίας ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῶν Σχο-λείων, γράφομένη ἐπὶ λέξει μετὰ τῶν ἄλ-λων: «Τὰ Κατηχητικά σχολεῖα προσφέρουν μεγάλην μορφωτικὴν βοήθει-αν εἰς τοὺς νέους μας καὶ καλὸν θὰ εἶναι νὰ λειτουργήσουν ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἔ-ξῃς καὶ εἰς τὰ μικρότερα ἀκόμη χωρία τῆς Ἑλλάδος, καὶ με αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς γνω-ρίζοντας ὀλίγα γράμματα κληρικούς μας, καθ' ἣν ἰστιμὴν οἱ ἱερεῖς μας ἐκτὸς τῶν τυχηρῶν, ποὺ ἔχουν ἀπὸ τοὺς ἐνορίας των, λαμβάνουν καὶ μισθὸν διημοσίου ὑπαλλή-λου ἀπὸ τὰ Ταμεῖα τοῦ Κράτους».

Εἰς ἐπίρρωσιν δὲ τῆς γνώμης που ἐπι-καλεῖται ὁ κ. ἐπιθεωρητὴς τὸ γεγονός ὅτι «ὁ ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν εἰσαγγελεὺς Ἐφετῶν ἐν Νέα Ὑόρκη κ. Οὐίλλιαμ Ἰκάρτερ ἔλεγε πρὸ ἐτῶν, ὅτι «τὰ Κυριακὰ Σχολεῖα ὄλων τῶν χριστιανικῶν ἀποχωρήσεων καλῶς ὀρ-γανούμενα καὶ ἐπὶ ὀγιῶν βάσεων τοῦ λό-γου τοῦ Θεοῦ ἐργαζόμενα, δύναται ν' ἀ-ποβοῦν τὸ μόνον ἀποτελεσματικὸν μέσον πρὸς περιορισμὸν τῆς καταπληκτικῆς ἀνα-πτυσσομένης ἐγκληματικότητος καὶ δια-φθορᾶς τῶν ἐφήβων». Καὶ ἐπιλέγει: «Ἡ κοινωνία μας σήμερον πάσχει καὶ ὑποφέ-ρει ἀπὸ τὴν ἐγκληματικότητῃ καὶ τὴν δι-αφθορᾶν τῶν νέων τῆς, διότι ἡ ἴδια τοὺς ἀφήρεσε τὴν θρησκευτικὴν μὲρψωσιν καὶ τοὺς παρέπεμψεν εἰς τοὺς κινήματογράφους, τὰ θέατρα καὶ χοροδιδασκαλεῖα πρὸς μὲρψωσιν χαρακτήρος».

Τὶ νὰ προσθέσωμεν εἰς τὰς ὁρθὰς αὐτὰς διαπιστώσεις; Πάντως τὸ ζήτημα τῶν Κα-τηχητικῶν Σχολείων θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ εὐρύτερα.

ΚΑΙ ΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Τὸ εὐχάριστον εἶναι, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας διαπιστώσας ἐπανειλημμένως τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν τοῦ Κατηχητικοῦ εἰς τὴν ὄλην μὲρψωσιν τῆς μαθητιώσης νεολαίας ἐξέδωσε κατὰ τὸ τρέχον ἔτος δύο ἐγκυκλί-ους πρὸς τοὺς γενικοὺς ἐπιθεωρητὰς Μέ-σης καὶ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, διὰ τῶν ὁποίων ἐντέλλεται, ὅπως μεριμνήσουν διὰ τὴν τακτικὴν φοίτησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὰ κατὰ τόπους Κατ. Σχολεῖα. Παραθέτο-μεν αὐτολεξεὶ τὰς ἐγκυκλίους, διὰ νὰ τὰς ἔχουν ὑπ' ὄψιν των οἱ ἐκπαιδευτικοὶ μας.

Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων

καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας

Γραφεῖον Ὑπουργοῦ

Ἀριθ. Πρωτ. 91438

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22-10-47.

Πρὸς

τοὺς κ. κ. Γενικοὺς Ἐπιθεωρητὰς
Μέσης καὶ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Ἐντὸς τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ ἀρξαμένου σχολικοῦ ἔτους ἀρχεται, ὡς κατ' ἔτος, καὶ ἡ λειτουργία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων ἡ συμβολὴ εἰς τὴν ἡ-θικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀγωγὴν τῶν νέων εἶναι κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν σημαντικωτάτη. Οἱ εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα φοιτῶντες μαθηταί, ὡς ἐκ τῶν πανταχόθεν καταφθανουσῶν πληροφοριῶν ἐξάγεται, διακρίνονται διὰ τὴν ἐπιμέλειάν των καὶ ἰδίᾳ τὸ ἥθος των ἢ τοιαύτη δὲ ὑπεροχὴ των ἔναντι τῶν συμμαθητῶν των ἀφείλεται ἀ-ναντιρρήτως εἰς τὴν ἐν τοῖς Κατηχητικοῖς τοῦ-τοις Σχολείοις παρεχομένην ὑπὸ τῶν λειτουρ-γῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν καταλλή-λων προσώπων συστηματικὴν ἡθικοθρησκευτικὴν ἀγωγὴν, τῆς ὁποίας τοσαύτην ἔχει ἀνάγκη ὀ-λως ἰδιαιτέρως σήμερον ἡ ἑλληνικὴ νεότης.

Ἀποδίδοντες μέγιστην σημασίαν εἰς τὴν ἐν τοῖς Κατηχητικοῖς Σχολείοις συντελουμένην ἐρ-γασίαν ταύτην, ἡ ὁποία δύναται νὰ ὑποβοηθήσῃ σοβαρῶς τὴν ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις ἀγω-γὴν ἐντελλόμεθα, ὅπως ἐκδόσῃτε τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς πρὸς ἀπαντας τοὺς διευθυντὰς τῶν σχολείων τῆς ὑμετέρας περιφερείας, ἵνα συστή-σωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς των τὴν τακτικὴν φοί-τησιν εἰς τὰ Κατηχητικά σχολεῖα τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς των.

Οἱ γενικοὶ ἐπιθεωρηταὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως παρακαλοῦνται προσέτι, ὅπως διατάξωσι τοὺς θεολόγους καθηγητὰς τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὰ σχολεῖα τῆς περιφερείας των νὰ ὑποβοηθήσουν καὶ αὐτοὶ κατὰ πάντα δυνατὸν τρόπον τὴν κα-τηχητικὴν προσπάθειαν τῆς Ἐκκλησίας, συμ-πληροῦντες εὐτω τὴν ἐν τοῖς σχολείοις ἡθικο-

θρησκευτικὴν αὐτῶν διδασκαλίαν καὶ θράσιν, ἐν συνεννόσει καὶ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν κατὰ τό-
πους σεβ. Ἱεραρχῶν.

Ὁ Ὑπουργός
Ἄ. Παπαδόπουλος

Ἐκείνη ἡ δευτέρα ἐγκύκλιος:

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος
Ὑπουργεῖον Παιδείας
Ἀριθ. Πρωτ. 19316

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30-3-1948

Πρὸς
τοὺς κ. κ. Γενικοὺς Ἐπιθεωρητὰς
Μέσης καὶ Στοιχειώδους ἐκπαίδευσως.

Ἀφορμὴν λαβόντες ἐξ ὑποβληθείσης ἡμῖν ἀνα-
φορᾶς τῆς Ἐθνικῆς Ὁργανώσεως Πολυτέκνων
Ἀθηνῶν κατόπιν γνωμικεύσεως τοῦ Κεντρικοῦ
Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαίδευσως, διαλαμ-
βανομένης εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 19/19-2-48 πράξιν
αὐτοῦ, παραγγέλλομεν, ὅπως μεριμνήσητε καὶ
βίβη σύστασις εἰς τοὺς μαθητὰς ἀμφοτέρων τῶν
φύλων νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὰ κατὰ τόπους Κα-
τηγητικὰ Σχολεῖα, εἰς ἃ θὰ παρακολουθῶσιν
ἠθροπλαστικά καὶ θρησκευτικὰ μαθήματα ἐν τῇ
πλαίσῳ τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν καὶ παραδόσεων
τῆς φυλῆς μας πρὸς τόνωσιν τοῦ τε θρησκευτι-
κοῦ καὶ Πατριωτικοῦ συναισθήματος καὶ τῆς ἐν
γένει ἀναμορφωτικῆς διαπλάσεως τῆς ἀγωγῆς
τῶν νέων.

Ὁ Ὑπουργός
Ἄ. Παπαδόπουλος

*

ΤΑ ΣΥΜΜΟΡΙΟΠΛΗΚΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Διὰ νὰ διαφύγουν τὸ παιδομάζωμα πλη-
θος παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος μετεφέρθησαν
εἰς ἀσφαλεστέρας περιοχάς. Ἐκεῖ μέλη τῆς
Ἐνωσεώς μας ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τὴν ἄλ-
λην χριστιανικὴν κίνησιν καθιέρωσαν ἀπὸ
τῶν πρώτων ἡμερῶν τακτικὴν ἐπικοινωνί-
αν πρὸς τὰ ταλαιπωρημένα αὐτὰ Ἑλληνό-
πουλα. Τοὺς διδάσκουν διάφορα μαθήμα-
τα καὶ μάλιστα ἐθικοθρησκευτικὰ, τὰ μα-
θαίνουσι τραγούδια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, διορ-
γανώνουσι ψυχαγωγίας, τὰ θέτουσι εἰς ἐπι-
κοινωνίαν πρὸς ἄλλα παιδιὰ τῶν πόλεων
καὶ τοὺς προσφέρουσι δῶρα συγκεντρωμέ-
να ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῶν Κατηχητικῶν. Καὶ
ἔχουσι τὴν ἀνάγκην ἀγωγῆς καὶ τέρψε-
ως τὰ συμμοριόπληκτα παιδάκια!

Παραθέτομεν μερικὰ χαρακτηριστικὰ ἀ-
ποσπάσματα μιᾶς πολυσελίδου ἐκθέσεως,

ποῦ μᾶς ἐστάλη ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην:
«...Χαρακτηριστικὸ εἶναι, ὅτι πάρα πολλὰ
ἀπὸ τὰ παιδιὰ αὐτὰ ἔχουσι ἀγνοία καὶ στὰ
στοιχειώδη ἀκόμη θρησκευτικὰ ζητήματα.
Πολλὰ δὲν ξέρουσι νὰ κάμουν τὸ σημεῖο
τοῦ σταυροῦ, μερικὰ—λιγώτερα αὐτὰ—δὲν
ξέρουσι τίποτε γιὰ τὴν πίστι καὶ τὴν προ-
σευχή... Γι' αὐτὸ εἴκοσι νέες παρατῶντας
ὑποθέσεις καὶ ἀσχολίες ἐγκατεστάθησαν
ὡς μόνιμοι παιδαγωγοὶ στὰ προαναφερθέν-
τα ἰδρύματα. Ἐπιβλέπουσι καὶ περιποιού-
νται τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ πρωτὸ μέχρι τὸ βρά-
δυ. Τὰ βοηθοῦν στὸ ντύσιμο, στὸ χτένισμα,
στὸ φαγητὸ τους, παίζουν μαζὴ τους, τ' ἀ-
πασχολοῦν ὅλη τὴν ἡμέραν, ἀκοῦνε τὸ πα-
ράπονο καὶ τὸν πόνον τους, μαθαίνουσι τὴν
ἱστορίαν τους, μιὰ ἱστορίαν συνήθως γεμά-
τη ἀπὸ δολοφονίας καὶ αἵματα. Ἐπιτὰ ὁ-
μάδες ἀπὸ δεκαπέντε φοιτήτριες καὶ σπου-
δάστριες τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας,
ἢ καθεμίᾳ παρατοῦν μιὰ μέραν τὴν ἑβδο-
μάδα τὰ μαθητὰ μαπροστά στὶς ἀπαιτή-
σεις τῶν ἡμερῶν αὐτῶν καὶ τίς βοηθοῦν
στὸ ἔργο τους...»

»Ὅλη τὴν ἡμέραν μὲ χαρὰ τραγουδοῦν
τὰ παιδιὰ χριστιανικά τραγούδια καὶ τὸ
βράδυ στοὺς θαλάμους κάνουσι κοινὴ αὐ-
τοσχέδιον προσευχή... Δὲν τοὺς λείπει ἡ
ὠργανωμένη ψυχαγωγία... Εἶναι εὐχαρι-
στημένα ἀπὸ τὴ ζωὴ τους. Νοιώθουσι τὴ
θυσίαν, ποὺ οἱ νέες αὐτὲς κάνουσι γιὰ χάρι-
τους. «Ὅταν κάποτε ἕνα παιδάκι ἔκλαιγε,
γιὰτὶ ἄφησε τὴ μητέρα του, κάποιον ἄλλο
τοῦ εἶπε μὲ σοβαρότητα μεγάλου: «Μὴν
κλαῖς, ποῦ ἄφησες τὴ μάνα; θὰ στενοχω-
ρηθῇ ἡ δεσποινίς, ποῦ ἄφησε κι' αὐτὴ τὴ
δικὴ τῆς γιὰ μᾶς...». Ἐνα ἄλλο ἔγραφε
στὸ στίτι του: «Ἐδῶ οἱ δεσποινίδες μᾶς
μίλησαν γιὰ κάποιον Χριστὸ, ποῦ μπορεῖ
νὰ μᾶς σώσῃ. Μᾶς εἶπαν νὰ τὸν παρακα-
λοῦμε καὶ τὸ κάνομε. Ἄν τὸν γνωρίζετε,
παρακαλέστε τον καὶ σεῖς...». Γνωρίζουσι
ἔδῳ ἕνα καινούργιον κόσμον... Μὲ τὴν παιδι-
κὴ περιέργειαν, ποῦ τὰ διακρίνει ρωτοῦν
τὴν παιδαγωγόν: ποῖος τὴν κάκε αὐτό; πῶς
ἔγινε ἐκεῖνο; Μὰ ἕνα παιδάκι ἀπήντησε
χαριτωμένῳ σὲ ἕνα ἄλλο, ποῦ διαρκῶς ρω-
τοῦσε: «Μὴ ρωτᾶς, καὶμένε, ὀλοένα. Ὁ-
λα, ποῦ βλέπεις ἐδῶ, ὁ Θεὸς τὰ ἔχει κά-
νει...». Τὰ παιδιὰ αὐτὰ ἀρχισαν συνειδητὰ
νὰ πιστεύουσι καὶ νὰ ζοῦσι χριστιανικά...»

Τὰ μέλη τῆς Ἐνωσεώς μας καλοῦνται
νὰ ἐργασθοῦν ἐντονώτερον διὰ τὴν μόρφω-
σιν καὶ τὴν χαρὰν τῶν παιδιῶν αὐτῶν.

*

ΤΑ ΑΡΠΑΓΕΝΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ἐκεῖνον ἴδωσι, ποῦ προκαλεῖ πόνον καὶ
ἀγανάκτησιν εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων τῶν Ἑλ-
λήνων, εἶναι τὸ τρομερὸν παιδομάζωμα, ποῦ

γίνεται εις τὰς συμμοριοκρατούμενας περιοχάς τῆς πατρίδος μας. Χιλιάδες ἀθώων παιδιῶν ἔχουν ἀπαχθῆ ἀπὸ χέρια ἐξωμοτῶν εἰς τόπους, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ἀνελευθερία τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ. Διαμαρτυρία ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐστάλησαν πρὸς τὸν πολιτισμένον κόσμον. Καὶ ἡ Πανελλήνιος Ἐνωσις Γονέων «Ἡ Χριστιανικὴ Ἀγωγή» συμμετέχουσα εἰς τὴν γενικὴν θλίψιν καὶ ἀγανάκτησιν ἀπέστειλε τῆλ/φικὴν διαμαρτυρίαν πρὸς τὸν Πρόεδρον καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τὸν ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, πρὸς τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ο.Η.Ε., πρὸς τοὺς ἀρχιεπισκόπους Κανταβρυγίας καὶ Ὑόρκης καὶ πρὸς τὰς ἐφημερίδας «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» καὶ «Κήρυξ-Βῆμα» τῆς Ν. Ὑόρκης. Εἰς τὴν διαμαρτυρίαν τῆς γράφει:

«Βαθύτατα τραυματισμένη εἰς τὰ πατρικὰ καὶ ἔθνικα αὐτῆς αἰσθήματα ἡ Πανελλήνιος Ἐνωσις Γονέων «Ἡ Χριστιανικὴ Ἀγωγή» καταγγέλλει ἐνώπιον τῶν ἐλευθέρων λαῶν τὸ ἀνήκουστον κατὰ τῶν παιδιῶν μας ἔγκλημα τῶν συμμοριτῶν. Ἡ χώρα μας, πατρίς καὶ πρόμαχος πάντοτε καὶ σήμερον τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀληθινῆς δημοκρατίας, πενθεῖ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. «Τὰ νήπια αὐτῆς ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πρόσωπον θλιβόντος. Παρθένου καὶ νενίσκου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ. Ἡτέκνωσεν αὐτὴν μαχαίρα» θὰ ἠδύνατο νὰ θρηνολογήσῃ δι' αὐτὴν σήμερον ὁ Ἰσραελίας.

Παιδιά—μάρτυρες ἀφαρπαζόμενα βίαιως ἀπὸ τὰς μητρικὰς ἀγκάλας ὀδηγοῦνται εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, διὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὴν Πατρίδα τῶν καὶ τὴν θρησκεία τῶν... «Σώσατε τὰς ψυχὰς μας» φωνάζουν τὰ παιδιά τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡμεῖς οἱ γονεῖς ἐνώνομεν εἰς μίαν μυριόστομον κραυγὴν τὰς ψυχὰς μας «σώσατε τὰ παιδιά τῆς Ἑλλάδος».

ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Μέλη τῆς Ἐνώσεώς μας ἀπ' ἀρχῆς τοῦ διδακτικοῦ ἔτους κάμνουν ἐν Ἀθήναις τρεῖς

τῆς ἑβδομάδος μαθήματα ἠθικοκοινωνικοῦ περιεχομένου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας πρὸς χιλίους πεντακοσίους καὶ πλέον φοιτητὰς εἰς τρία τμήματα διηρημένους. Ἰδιαιτέρας μορφωτικὰς συναντήσεις ἔχουν μὲ τοὺς σπουδαστὰς τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν.

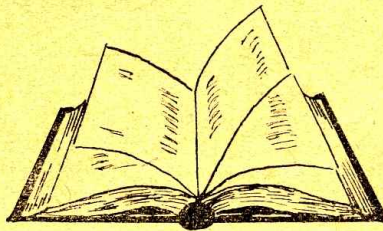
—Εἰς δύο εἰδικὰς πρὸ τῶν ἑορτῶν συγκεντρώσεις, εἰς τὰς ὁποίας προσήλθον ὑπὲρ τοὺς διακοσίους ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων σπουδαστὰι τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ φοιτηταὶ τῆς Φιλοσοφικῆς, Φυσικομαθηματικῆς καὶ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔγιναν δύο ὁμιλίαι· ἡ πρώτη μὲ θέμα «ἀνάγκη ἐνότητος καὶ συνεργασίας» καὶ ἡ δευτέρα μὲ θέμα «ἡ ἐξωσχολικὴ δράσις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ».

—Μετὰ τὸ Πάσχα ἔγιναν πάλιν δύο τοιαῦται συναντήσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἀνεπτύχθησαν τὰ θέματα: «Συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν» καὶ «Ὁ ἐκπαιδευτικὸς βοηθὸς εἰς τὸν ἀγρότην».

—Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» Ἰαρόυτο η 14, ἔγιναν κατ' αὐτὰς δύο συγκεντρώσεις ὑπερτριακοσίων ἐκπαιδευτικῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀνεπτύχθησαν τὰ θέματα «Σχολεῖον καὶ οἰκογένεια», «Χριστιανισμὸς καὶ ἐκπαίδευσις».

Ἄνάλογος ἐργασία γίνεται καὶ εἰς Θεσσαλονικὴν μετὰ τῶν σπουδαστῶν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας καὶ τῶν φοιτητῶν τῶν ἀντιστοιχῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν.

—Εἰς τὰς Πάτρας λειτουργεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἐκεῖ ἐργαζομένης «Χριστιανικῆς Ἐστίας» Οἰκοτροφεῖον σπουδαστριῶν, εἰς τὸ ὅποιον στεγάζονται κατὰ προτίμησιν σπουδάστριαι τοῦ Ἀρσακείου Πατρῶν. Πολλάκις διδασκάλισσαι, μέλη τῆς Ἐνώσεως, μαζῇ μὲ σπουδαστριάς τῆς Π. Ἀκαδημίας κάνουν ἐξορμήσεις εἰς τὰς γύρω κωμοπόλεις, ὅπου καὶ ὁμιλοῦν εἰς συγκεντρώσεις νεανίδων καὶ κυριῶν καὶ κάμνουν κατηχητικὰ μαθήματα εἰς παιδιά καὶ κορίτσια τῶν ἐκεῖ σχολείων.

ΕΚΕΙΝΟ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ ΣΤΗΝ ΑΓΩΓΗ

Πρέπει νά γίνη πεποίθησι στὸν ἐκπαιδευτικὸ μας κόσμον· νά γίνη ἀπὸ ὅλους παραδεκτὴ αὐτὴ ἡ ἀναντίρρητη—ὅπως τὴ μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία καὶ ἡ ἐπιστήμη—ἀλήθεια, ὅτι ἀνεκτιμήτου ἀξίας παράγων γιὰ μιὰ ἀληθινὴ καὶ πλήρη μὀρφωσι τοῦ παιδιοῦ καὶ τῆς κοινωνίας εἶνε ἡ χριστιανικὴ πίστις· ὅτι τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα πρέπει νά διαποτίσῃ τὴν ἐσωσχολικὴν καὶ ἐξωσχολικὴν ἀγωγὴν.

Πρωτάκουσθη δὲν εἶναι ἡ γνώμη αὐτῆ. Τὴν ἔχουν διατυπώσει καὶ ἐπιστημονικὰ κατοχυρώσει πάρα πολλοὶ παιδαγωγοὶ περασμένων αἰώνων, ὅπως καὶ τοῦ δικοῦ μας αἰῶνος, ἄλλοι μὲν κατ' εὐθείαν καὶ ἄλλοι ἐμμέσως. Αὐτοὶ μὲ ἀντικειμενικότητα καὶ προσοχὴ ἐξετάζοντες τὰ πράγματα κατέληξαν σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα· ὅτι ὁποιοδήποτε καὶ ἂν θέσωμε σκοπὸ τῆς ἀγωγῆς—ἐκτὸς φυσικὰ τῶν ἀτομιστικῶν σκοπῶν τῆς στενοκάρδου ὑλοφροσύνης—τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴ μὀρφωσι τοῦ χαρακτηῆρος, γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ δηλαδή τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τῆς μικρότητες, πού σάν προγονικὴ κληρονομιά ἔφερε στὸν κόσμον, γιὰ τὴν ἐξευγένισι τῆς καρδιάς καὶ τὴν τόνωσι τῆς βουλήσεως.

Λένε καὶ λέμε, ὅτι δὲν εἶναι ἄρκετὸ νά πλουτίσωμε τὸ μυαλὸ τοῦ παιδιοῦ μὲ γνώσεις, νά τοῦ ἀναπτύξωμε τὴν ἔφεσι τοῦ εἰδέναι, νά τὸ βοηθήσωμε στὴν παρατηρητικότητα, στὴν ἔρευνα καὶ τὴ διαλεκτικὴ θεώρησι· δὲν εἶναι ἄρκετὸ νά τοῦ ἐξελεξώμε ἢ νά τοῦ ἐμπνεύσωμε θεωρητικὰς ἢ πρακτικὰς δεξιότητες, μὲ τίς ὁποῖας ἡμεῖς νομίζομε, πὼς θὰ πετύχη στὴ ζωὴ καὶ οὔτε μόνον νά τοῦ δυναμώσωμε τὸ σῶμα μὲ τὴν ὁποιαδήποτε τέλεια σωματικὴ ἀγωγὴ. Τὸ παιδί δὲν εἶναι οὔτε πνεῦμα χωρὶς σῶμα, οὔτε σῶμα χωρὶς πνεῦμα. Μιὰ τέτοια μὀρφωσι εἶναι ἀτελής, διότι εἶναι μονόπλευρη. Ὅσο πλούσια καὶ ἂν τὴν παραδεχθοῦ-

με, ποτὲ δὲν θὰ σταθῇ ἰκανή, νά ἱκανοποιηθῇ καὶ νά κάμῃ ἀξιο τῆς ἀποστολῆς τοῦ τοῦ παιδί. Θὰ τὸ κάμῃ μιὰ σκεπτομένη μηχανή, μιὰ κινητὴ ἴσως βιβλιοθήκη, ἕναν ἴσως ρέκορντμαν, ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ κάμῃ ἄνθρωπο, ἐνδέχεται μάλιστα καὶ νά τοῦ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸν ἔμφυτο ἄνθρωπισμὸ τοῦ καὶ νά τὸ μεταβάλλῃ σὲ ἐπικίνδυνον γιὰ τὴν κοινωνία στοιχεῖο.

Ἄλλωστε οἱ γνώσεις δὲν εἶναι σωστὸ νά θέτῶνται σάν αὐτοσκοπός, ἀλλὰ σάν μέσα γιὰ τὴν ἐπιτυχία σκοποῦ, νά ἀνταποκρίνωνται στὶς πολὺπλευρες καὶ ποικίλες ἀνάγκαις καὶ ἐφέσεις τοῦ παιδιοῦ, καὶ νά συνδέωνται κατὰ κάποιον τρόπο πρὸς τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς.

Καὶ αὐτὸς ἀκόμα ὁ Σωκράτης, πού τόσο πολὺ εἶχε τόνισι τὴν ἀξία τῆς γνώσεως, πίστευε, ὅτι ἡ γνώσις ἔχει ἀξία ἐφόσον κάνει τὸν ἄνθρωπο ἀγαθόν. Ἐπομένως τὸ σχολεῖο πρέπει νά παρέχῃ διὰ μέσου τῶν γνώσεων καὶ τῶν ἄλλων τρόπων τῆς ἀγωγῆς κάτι βαθύτερον, κάτι, πού θὰ ἴσως ἐπιδορῇ νά κατεβῇ ἀπὸ τὴ διάνοια στὴν καρδιά, νά ἐπιδράσῃ στὴ μὀρφωσι τοῦ χαρακτηῆρος μὲ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ ἠθικὰ ἐφόδια. Κάτι πού θὰ κάμῃ τὸ παιδί ἄνθρωπο ἄρτιον, ἀξιο νά συζήσῃ μὲ σχετικὴ κατανόησι καὶ δράσι ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους συνανθρώπους τοῦ καὶ θὰ τὸ ἀναδείξῃ δημιουργικὸν στοιχεῖο ἑνὸς ἀληθινῶν καλοῦ πολιτισμοῦ.

Μιὰ τέτοια μορφωτικὴ δύναμις, σὲ τόσο πλοῦτον καὶ ἀποτελεσματικότητα, δὲν θὰ μπορέσωμε νά τὴ βροῦμε πουθενά ἄλλοῦ, παρά μόνον στὸ ἰχριστιανισμόν. Ὁ Χριστιανισμὸς, ἐνῶ ἐνισχύει καὶ ἐπιβάλλει στὸ παιδί σάν καθήκον τὴν ἄλλη μὀρφωσι, πού παρέχει τὸ σχολεῖο, συγχρόνως μὲ τίς αἰώνιαις ἀξίαις τοῦ παρέχει φῶς καὶ κύρος στὴν ἠθοπλαστικὴν ἀγωγὴν καὶ τὸ ἐπίσης σπουδαῖον δίνει ἐνάτητα καὶ σύνθεσι στὴν ὅλην ἀγωγὴν. Σωστὰ γράφει ὁ Μ. L.

Jacks⁽¹⁾, διευθυντής του εκπαιδευτικού τμήματος του Πανεπιστημίου Oxford, ότι μόνο η χριστιανική φιλοσοφία της ζωής και της εκπαίδευσως μπορεί να δικαιολογήσει την ύπαρξη των θεμάτων, που διδάσκουμε σε ένα πρόγραμμα, να τα ένωση με την πείρα της σχολικής ζωής, να απαντήσει στα αναρίθμητα «γιατί» των παιδιών και να δώσει το νόημα του όλου. Η χριστιανική πίστι μας δίνει την τελική σύνθεσι. Είναι αλήθεια χιλιομαρτυρημένη, ότι με ξηρούς ήθικους άφορισμούς, που δεν θα έχουν πηγή και θεμέλιο τη χριστιανική πίστι, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να μορφώσουμε το παιδί σε άρτιο και ένεργητικό χαρακτήρα. «Όσο κι' αν με τη λογική μας αποδείξουμε τους ήθικους αυτούς άφορισμούς της δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης, της συναδελφώσεως κλπ. άληθινούς, όσο κι' αν τους παρουσιάσουμε χρήσιμους στο άτομο και στην κοινωνία, δεν θα έχουμε τη δύναμη να τους καταστήσουμε ισόθια σεβαστούς στο παιδί και να το πείσουμε να πειθαρχήσει πάντοτε στις έπιταγές των, να ζητήσει και να πράττει όχι όπως του άρέσει, αλλά όπως πρέπει.

Πολύ γρήγορα θα το άκούσαμε άνικανοποίητο να λέει: γιατί τάχα; Από τα πράγματα θα πεισθούμε, ότι ήθικη χωρίς θρησκεία είναι ουτοπία, όπως και θρησκεία χωρίς ήθικη είναι δεισιδαιμονία και μωρία. Ηθικολογίες και ξηρά παραγγέλματα περί καθήκοντος, όταν χωρισθούν από το κύρος της θείας βουλήσεως, καταντούν σχήματα λόγου, έξυπνα αν θέλετε, λογοπαίγνια και όχι σεβαστές και ισχυρές ήθικες έπιταγές. Σωστά λέγει ο Dufresne, ότι η πιο τέλεια διδασκαλία μένει χωρίς αξιόλογα άποτελέσματα, όταν της λείπουν τα στοιχεία της θρησκευτικής εύλαθείας, χωρίς τα ίποια και οι άριστοι προτροπές δεν έχουν το υπερανθρώπινο κύρος, που μόνο μπορεί να θέλξει και να κάμψη την παιδική ψυχή.

Αν λοιπόν πιστεύουμε ότι παιδεία είναι ήμέρωσις ήθών, είμαστε υποχρεωμένοι να όμολογήσουμε, ότι αυτή την ήμέρωσι, αυ-

τόν τον έξευγενισμό των ήθών θα τον πετύχουμε στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό με το χριστιανικό πνεύμα. Αυτό πρέπει να διαποτίσει την άγωγή τόσο μέσα στην οικογένεια, όσο και μέσα στο σχολείο. Το παιδί με τη φυσική άθωότητα και έμπιστοσύνη, που έχει, είναι προδιατεθειμένο να δεχθεί τις ήθικοθρησκευτικές αλήθειες σαν άποκαλύψεις και έντολές του Θεού προς αυτό. Είναι πρόθυμο να πειθαρχήσει, σε ό,τι θέλει ο Θεός και να μορφωθεί, όπως θέλει ο Θεός. Έτσι η ήθικη έντολη αποκτά άνυπολόγιστο κύρος μέσα στην ψυχή του παιδιού—διότι ανταποκρίνεται και στα δικαιώματα της συνειδήσεώς του—και άσκει ισχυρή επίδρασι στη μόρφωσι του χαρακτήρος του.

Η συναίσθησις π. χ. της παρουσίας του καλού Θεού, του δίνει θάρρος στις μικρές ή μεγάλες περιπέτειες της ζωής του, του άφαιρεί το φόβο από υποθετικούς ή και πραγματικούς κινδύνους, του μορφώνει δηλαδή σιγά-σιγά την «άνδρειαν», που τόσον έξυμνει ο Πλάτων και άκόμα το ένισχύει να άποφεύγη κάθε κακό και να προθυμοποιηται σε κάθε καλό, διότι άκριβώς έχει τη συνείδησι, ότι το βλέπει ο Θεός. Τι είναι εκείνο με το όποιο θα άντικαταστήσωμε τη συνεχή αυτή στοργική θεία παρουσία κοντά στο παιδί;

Έχει άπόλυτα δίκιο ο Πεσταλότσι, όταν στο έργο του «Λεονάρδος και Γερτρούδη» περιγράφει την άξία της θρησκευτικής άγωγής και την παρουσιάζει σαν ένα από τα πρώτα έργα του δασκάλου. «Ο δάσκαλος—λέγει—θα εισαγάγη τα παιδιά σας στη θρησκεία, θα τα άσκήση να υπακούουν στα παραγγέλματά της, θα κάμη αυτά παιδιά λογικά. Θα προσπαθήση να μην άπαμακρυνθούν από το ίερό αυτό έσωτερικό φώς, για να μη καταλήξουν στο σκοτάδι. Θα τα οδηγήση με το καθαρό αυτό φώς προς το Θεό και Σωτήρα και με την αγιότητα της πίστεως θα τα ένωση προς κάθε τι θείο και άγιο. Έτσι δε θα τα προπαρασκευάση για τον πρακτικό βίο, για την εκπλήρωσι των ποικίλων καθηκόντων, που έχουν άπέναντι της οικογενείας και της πολιτείας».

(1) Total Education. «Ακτίες» 1947 σ. 307.

“Όταν λέμε, ὅτι τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα πρέπει νὰ διαποτίσῃ τὴν ἀγωγή, δὲν ἐννοοῦμε, ὅτι τὸ δημόσιο σχολεῖο πρέπει νὰ ἀφήσῃ τὸν ἐγκυκλοπαιδικὸ του χαρακτήρα καὶ νὰ μεταβληθῇ σὲ θρησκευτικὸ σχολεῖο, ὅπου ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον θρησκευτικὰ μαθήματα θὰ διδάσκωνται. Μιά τέτοια μονομέρεια καὶ εἰδίκευσι ἀπομακρύνει τὸ σχολεῖο ἀπὸ τὴν εὐρύτερη ἀποστολή του, τοῦ περιορίζει τὴν ἐλευθερία τῆς ἐργασίας, καὶ δὲν τὸ κάνει ἱκανὸ νὰ δώσῃ τὴν πρέπουσα μὀρφωσι καὶ ἀγωγή στὸ παιδί.

Οὔτε πάλι ἐννοοῦμε, ὅτι πρέπει νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ αὐστηρὰ καὶ παραμορφωμένη θρησκευτικὴ ἀγωγή μὲ τὰς ἀκρότητας καὶ τυπικότητάς της, ἢ ὅποια μόνον τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα λαμβάνει ὑπ’ ὄψιν—καὶ αὐτὸ μάλιστα ὄχι ὅπως πρέπει—κι’ ἐπάνω σ’ αὐτὸ καὶ μόνον θέλει νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν ὅλη ἀγωγή. Τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα συναισθήματα, ἀλλ’ ὄχι ὅμως καὶ τὸ μοναδικό. Κι’ ὅπως ἰσχυροὶ ὑπερτονισμοὶ ἀλλων συναισθημάτων—τοῦ κοινωνικοῦ π. χ., τοῦ καλλιτεχνικοῦ κλπ.—κι’ ὁ ἐντελής παραμερισμὸς τῶν ὑπολοίπων, δίνει στὸ παιδί μονόπλευρη μὀρφωσι καὶ τὸ βγάνει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς ζωῆς, ἔτσι καὶ ἐδῶ. Σεβόμεθα βέβαια τὴν ἰσχυρὰ καὶ γεμάτη περιεχόμενον ἔκφρασι τοῦ August Franke, ὅτι «τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ γίνῃ ἐργαστήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καὶ τὰ ὅσα ὁ πιστὸς καὶ σοφὸς Κομένιος εἶπε, ὅτι δηλαδή τὸ σχολεῖο «πρέπει νὰ ἰδηγῇ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν»⁽²⁾, ἀλλὰ μιὰ τέτοια ἀγω-

γὴ δὲν εἶναι τοῦ σχολείου μόνον ἀποκλειστικὸς σκοπὸς καὶ ἔργον. Εἶναι ἔργον πολλῶν παραγόντων καὶ πρὸ παντὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ξέρει νὰ ἐνεργῇ διὰ μέσου ὄλων τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν παραγόντων, ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποῖους εἶναι καὶ τὸ σχολεῖο.

Μὲ τὸ νὰ λέμε, ὅτι τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα πρέπει νὰ διαποτίσῃ τὴν ἀγωγή, πρέπει νὰ δώσῃ ἓνα ἰδιαιτέρον τόνο καὶ χρῶμα στὸ σχολεῖο, ἐννοοῦμε κυρίως δύο πράγματα. Πρῶτον, νὰ μὴ ἀντιδρᾷ τὸ σχολεῖο, νὰ μὴ παρενθέτῃ προσκόμματα ἐστὴ θρησκευτικὴ μὀρφωσι τοῦ παιδιοῦ καὶ δεύτερον νὰ διέπεται ἀπὸ ἰσχυρὴ εὐλάβεια πρὸς τὴν χριστιανικὴ πίστι, διὰ μέσου δὲ ὄλων τῶν μαθημάτων καὶ τῆς ὅλης σχολικῆς ζωῆς, νὰ ὑποβοηθῇ, ὅπου καὶ ὅσον εἶναι δυνατόν, φυσικὰ καὶ ἀβίαστα τὴ θεμελίωσι τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ τὴν ἀνάπτει τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ. Ἐπάνω σ’ αὐτὸ τὸ σημεῖο πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κοινὴ κατεύθυνσι, ἐνιαία ἀγωγή, ἐστὴν ὅποια κάθε ἐκπαιδευτικὸς θὰ εἰσφέρῃ ἐλεύθερα καὶ πρόθυμα, ὅ,τι ἐκάστοτε τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα ἐπιβάλλει. Ἀπὸ τὰ πράγματα δὲ θὰ γνωρίσωμε τὴν ἀξία αὐτῶν, ποὺ εἶπε ὁ Foerster «γιά τὴν ἀνεξάντλητη ἠθικὴ καὶ παιδαγωγικὴ σπουδαιότητα τῆς θρησκείας», «γιά τὴν ἀφθαστὴ παιδαγωγικὴ ἀξία καὶ δύναμι τῆς χριστιανικῆς πίστεως». Τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα θὰ δώσῃ ὄχι μονάχα φρεσκάδα καὶ ζωὴ ἐστὸ σχολεῖο, ἀλλὰ ἀρμονικὴ ἐνότητα καὶ σύνθεσι ἐστὴν πολυκομματιασμένη ἐκπαίδευσί μας.

Γιὰ τὸ μεγάλον ὅμως αὐτὸ θέμα θὰ δοθῇ, ἐλπίζομεν, εὐκαιρία νὰ ἀσχοληθοῦμε πάλι.

(2) Σ. Ρούση: Ἱστορία τῆς Παιδαγωγικῆς σ. 75.

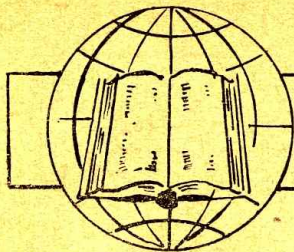
ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ :

—«Ὁ ἀγαπῶν ἐπιμελῶς παιδεύει (Παροιμιῶν ιγ’ 24).

—«Παίδευε υἱὸν καὶ ἀγαπήσει σε καὶ δώσει κόσμον σὴ ψυχῇ» (Παρ. κη’ 17’).

—«Ἀξιοπιστία τοῦ διδάσκοντος εὐπαραδέκτον μὲν τὸν λόγον καθίστησι, προσεχεστέρους δὲ τοὺς διδασκομένους παρασκευάζει». (Μ. Βασίλειος Migne 31, 388).

—«Ὅχι μὲ τὸν κτηνάνθρωπον, ἀλλὰ μὲ τὸν θεάνθρωπον ἡμπορεῖ νὰ θεμελιωθῇ καὶ νὰ διατηρηθῇ ἀληθινὸς πολιτισμὸς» (Foerster).

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ι. Ν. Σκουτεροπούλου. Ἡ Πολιτεία τοῦ Πλάτωνος καὶ ἡ Νεωτέρα Παιδαγωγικὴ. Σελ. 146. Ἀθήναι 1948. Ἀληθινὴ πρόοδος εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸν πολιτισμὸν πραγματοποιεῖται ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀποταμιευθεῖσα εἰς τὴν ἔθνηκην παράδοσιν ἀλήθεια συντίθεται εἰς μίαν ἀρμονικὴν σύνθεσιν πρὸς τὰ ἐκαστοτε ὀρθὰ πορίσματα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης. Ὁ γνωστὸς καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα παιδαγωγικὰ του ἔργα κ. Ι. Ν. Σκουτεροπούλου εἰς τὸ τελευταίως κυκλοφορήσαν ἔργον του παρέχει εἰς μὲν τὸ πρῶτον μέρος μίαν εὐρεῖαν ἀνάλυσιν τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἀντιπαραβάλλει τὰς θεμελιώδεις παιδαγωγικὰς ἀρχὰς τῆς Πολιτείας πρὸς τὰ σήμερον κρατοῦντα ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ ἐπιστήμῃ. Οὕτω ὁμιλεῖ διὰ τὴν θρησκευτικὴν παιδαγωγικὴν, τῆς ὁποίας κατὰ τὸν Πλάτωνα σκοπὸς εἶναι ἢ διὰ τοῦ βίου τῆς ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης ὁμοίωσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ὥστε νὰ γίνῃ φίλος Θεοῦ ὁ ἀνθρώπος εἰς τὴν παρούσαν καὶ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Ὁμιλεῖ καὶ δι' ἄλλας παιδαγωγικὰς ἀρχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐκτίθενται εἰς τὴν Πολιτείαν, ὅπως διὰ τὴν ὠφελιμοκρατικὴν καὶ ἠθικοκρατικὴν παιδαγωγικὴν διὰ τὴν παιδαγωγικὴν τοῦ καλοῦ, τοῦ πολίτου, τῆς προσωπικότητος, τοῦ ἐνιαίου σχολείου, διὰ τὴν κοινωνικοκρατικὴν καὶ ἀτομοκρατικὴν, κλπ. παιδαγωγικὴν, διὰ τὴν σπουδαιότητα, τὸ δυνατόν, τοὺς ὄρους καὶ τὰ μέσα τῆς ἀγωγῆς ὡς καὶ περὶ τῆς σχολικῆς ἀγωγῆς καθόλου. Κατακλείει δὲ τὸ ἔργον του μὲ ἕνα κεφάλαιον τελικῶν παρατηρήσεων καὶ κρίσεων. Ὁ σ. χωρὶς νὰ παραγνωρίσῃ τὰ ἐπὶ μέρους σφάλματα τῆς Πολιτείας, τονίζει τὰς σπουδαίας τῆς ἀληθείας καὶ τὸν πόθον τοῦ Πλάτωνος νὰ ἰδῇ τὴν ἐπὶ γῆς κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων ὁμοίαν πρὸς τὴν οὐράνιον κοινωνίαν ἰδεάν, ἢ ὅποια εἶναι ἀίδιος καὶ ἀθάνατος.

*

Ἀλεξάνδρου Γ. Σαρρῆ. Διδασκαλίαι Νεοελληνικῶν Λογοτεχνημάτων. Τόμ. Β' σελ. 168. Ἀθήναι 1947. Τὸ μάθημα τῶν Νέων Ἑλληνικῶν εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα, ἀλλὰ καὶ τὰ δυσκολώτερα. Σπουδαῖον μὲν διότι δι' αὐτοῦ ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ καλλιεργήσῃ εἰς τὰ παιδιά πολλάς πνευ-

ματικὰς δεξιότητας, ὅπως τὴν κρίσιν, τὴν φαντασίαν, τὴν καλλιτεχνίαν, τὸ ἠθικόν, τὸ θρησκευτικόν, τὸ κοινωνικόν καὶ πατριωτικόν συναίσθημα, τὸν τρόπον τοῦ ἐκφράζεσθαι καὶ γράφειν καὶ τόσα ἄλλα. Εἶναι ὅμως καὶ δύσκολον, ὄχι μόνον διότι προϋποθέτει πολλὴν τὴν γνώσιν καὶ τὴν κρίσιν διὰ τὸν διδάσκοντα, ἀλλὰ καὶ διότι ἀπαιτεῖ εἰδικὸν τρόπον, ἀναλύσεως καὶ ἀναπτύξεως δι' ἕκαστον εἶδος λογοτεχνήματος, διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν δι' ἕνα ἕκαστον μάθημα. Ἐνα βοήθημα διὰ τὸν διδάσκοντα ἀποτελεῖ τὸ προαναφερθὲν βιβλίον τοῦ κ. Σαρρῆ, τὸ ὁποῖον ὡς συμπλήρωμα τοῦ πρώτου τόμου ἀπὸ μακροῦ ἐπερίμενε ὁ ἐκπαιδευτικὸς κόσμος.

Εἰς τὰ εἴκοσι ὑποδειγματικὰ καὶ καλῶς διαλεγμένα ἀπὸ ἀπόψεως ὕλης μαθήματα, ὑποδεικνύει ὁ σ. κατὰ ἕνα ἐποπτικὸν τρόπον τὴν μέθοδον διδασκαλίας ἐμμέτρων καὶ πεζῶν λογοτεχνημάτων. Ἐκείνο δὲ ποῦ δίδει ἰδιαίτερον εὐχάριστον χρῶμα εἰς τὸ βιβλίον εἶναι καὶ τὸ πλούσιον λαογραφικὸν ὕλικόν, ποῦ περιέχει. Δὲν παραγνωρίζομεν βέβαια τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀξιώματος, ὅτι ὁ διδάσκαλος εἶναι ἡ μέθοδος, ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκην καὶ ὁ διδάσκαλος γενικῶν κατευθύνσεων διὰ νὰ ἐργασθῇ ἀποδοτικώτερον. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σαρρῆ εἶναι χρήσιμον εἰς τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς καὶ μάλιστα εἰς τοὺς φιλολόγους καὶ θεολόγους. Γενικῶς ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὰ Νεοελληνικὰ τοῦ κ. Σαρρῆ θὰ ἦσαν περισσότερο πλήρη, ἔάν περιεῖχον ἱκανοποιητικὴν ἐκπροσώπησιν καὶ τῆς χριστιανικῆς λογοτεχνίας. Εὐτυχῶς δὲ ὅτι ἡ πνευματικὴ ἐν Ἑλλάδι κίνησις εἶχεν εἰς τὸ παρελθόν, ἔχει καὶ εἰς τὸ παρὸν ἀκόμη περισσότερο νὰ παρουσιάσῃ εἰς ὄχι εὐκαταφρόνητον βαθμὸν ἀνεπτυγμένην τὴν χριστιανικὴν λογοτεχνίαν.

*

Georgette J. J. Bernard. Ἡ Μέθοδος Μοντεσσόρι. Μετάφρασις Περ. Κόλλα. σελ. 43. Ἀθήναι 1948. Τὸ ὄνομα Μοντεσσόρι καὶ ἡ ἐν πολλοῖς πρωτότυπος αὐτῆς μέθοδος ἀγωγῆς τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τῆς νηπιακῆς μέχρι καὶ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας εἶναι γνωστὰ εἰς τοὺς ἐκπαιδευτικούς ἀπὸ τῆς δευτέρας τοῦλάχιστον δεκαετίας τοῦ αἰῶνος μας. Ἐλευθερία καὶ αὐτοκυριαρχία, ἀνάπτυξις τῶν σωματικῶν αἰσθητηρίων καὶ ἱκανότητων καὶ ἐκ παραλλήλου καλλιέργεια τῶν πνευματικῶν καὶ

ήθικῶν δεξιότητων τοῦ παιδιοῦ, διὰ μέσου εἰδικῶν συστημάτων καὶ μεθόδων εἶναι αἱ χαρακτηριστικὰ γραμματῶν τοῦ ἔργου τῆς Μοντεσσόρι. Αὐτῶν τῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιδιώξεων τῆς «μεθόδου Μοντεσσόρι» παρέχει ἀδρομερῆ ἔκθεσιν εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἡG.J.J. Bernard.

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τονίζει κυρίως, ὅτι ἡ «μέθοδος Μοντεσσόρι» δὲν χωρίζει τὴν ἀγωγὴν ἀπὸ τὴν μόρφωσιν. «Ἐφόσον τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ζήσουν στενὰ δεμένα σ' αὐτὸ τὸν κόσμον, πρέπει νὰ τοὺς ἐπιτρέψουμε μιὰ ἀρμονικὴ συμβίωσι καὶ νὰ μὴν ἀρνηθοῦμε οὔτε τίς ἀνάγκες τοῦ ἐνὸς οὔτε τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἄλλης...». «Ἡ ψυχικὴ καλλιέργεια τοῦ παιδιοῦ θέτει κί' αὐτὴ τὰ προβλήματα τῆς ἀπὸ τὴν ὥρα, ποῦ γεννιέται». Δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζωμεν ποτὲ τὴν ἀξία τοῦ νηπίου καὶ τοῦ παιδιοῦ. Εἰς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ βιβλίου γίνεται λόγος διὰ τὸν χαρακτήρα, τὰ προσόντα καὶ τὸ ἔργον τοῦ «δασκάλου Μοντεσσόρι», ὅπως καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτοκυριαρχίαν τοῦ παιδιοῦ. Τὸ βιβλίον διαφωτίζει ἐν πολλοῖς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν ἀγωγὴν.

*

Nicolas Berdyaev, Slavery and Freedom, p. 268, New York 1944. Ὁ Μπερτιάεφ, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Χριστιανοὺς φιλοσόφους τοῦ αἰῶνος μας. Φωτεινὸν πνεῦμα μὲ ἀπεριόριστον ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀνεπιφύλακτον πίστιν εἰς τὸν Θεόν, τὴν ψυχὴν, τὴν ἀθανάσιαν ψυχῆς, τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν αἰωνιότητα, ἔγραψε πλήθος ἔργων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐκθέτει τὰς θέσεις του ἐμπνευμένως ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν. Ἐνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα βιβλία του εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ ἐπιγραφὴν «Δουλεία καὶ ἐλευθερία», μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσει ἐνδιαφέροντα θέματα, ὅπως π. χ. «ἡ προσωπικότης», «αὐθεντία, δοῦλος καὶ ἐλεύθερος ἄνθρωπος», «Ἐπαρξίς καὶ ἐλευθερία», «Θεὸς καὶ ἐλευθερία», «φύσις καὶ ἐλευθερία», «κοινωνία καὶ ἐλευθερία», «πολιτισμὸς καὶ ἐλευθερία», ἢ, εἰς ὁλόκληρον τὸ τρίτον μέρος, αἱ δελεαστικὰ ἀπάται ποῦ λυμάνονται τὴν ἐλευθερίαν, ἢ «Ἡ πνευματικὴ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἀνθρώπου» κλπ. Τοιαῦτα θέματα μὲ τὸ γενικὸν καὶ εἰδικὸν αὐτῶν ἐνδιαφέρον εἶναι πολὺ χρήσιμα διὰ τὸν παιδαγωγόν.

Γενικῆς χρήσιμου μορφώσεως εἶναι ἐπίσης καὶ τὸ βιβλίον τοῦ F. E. Johnson, Religion and the World Order, τὸ ὁποῖον περιέχει πραγματείας διαφόρων συγγραφέων. Μεταξὺ τῶν θεμάτων, ποῦ ἀναπτύσσει εἶναι «ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία εἰς τὸν μεταπολεμικὸν κόσμον», ὅ-

πως καὶ τὸ «ἡ ἀγωγή εἰς τὸν μεταπολεμικὸν κόσμον». Εἰς τὸ τελευταῖον αὐτὸ ὁμιλεῖ ὁ σ. διὰ τὸν τεράστιον ρόλον, ποῦ παίζει ἡ ἀγωγή εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ χαρακτήρος καὶ ὡς παράδειγμα φέρει τὰ ὀλοκληρωτικὰ κράτη Σοβιετικὴν Ῥωσίαν καὶ Ναζιστικὴν Γερμανίαν. Ὑπενθυμίζει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶχε ἀναγνωρίσει πρώτη καὶ τονίσει τὴν δύναμιν τῆς ἀγωγῆς διὰ τὰ ἔξ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ. Ὅμιλεῖ διὰ τὴν ἀγωγὴν ἐν Ἀμερικῇ, ἢ ὁποῖα πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς τρία τινά, τὴν τεχνικὴν ἐξέλιξιν, τὸν ὅλον ἀμερικανικὸν λαόν καὶ τὸν ὅλον κόσμον, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶτε τὸ θέλει εἶτε δὲν τὸ θέλει εἶναι στενὰ συνεδεδιμένος ὁ ἀμερικανικὸς λαός. Εἰς τοὺς ἡμερινοὺς νέους λέγει—πίπτει ἡ βαρεῖα εὐθύνη νὰ δημιουργήσουν ἕνα νέον κόσμον.

*

D' André Berge, Les Défauts de l'Enfant, Edition Bloud et Gay 1946. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ σ. ἐξετάζει τὰ ἐλαττώματα ποῦ παρουσιάζει ἡ παιδικὴ ἡλικία, τὰ ἀναλύει ἀπὸ ἀπόψεως αἰτίων, ἐκδηλώσεων καὶ συνεπειῶν καὶ προτείνει τὰ κατ' αὐτὸν διορθωτικὰ παιδαγωγικὰ μέτρα. Ταξινομεῖ τὰ ἐλαττώματα εἰς ἐρεθιστικὰ, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατατάσσει τὴν ἀνυπακοήν, τὸν θυμὸν, τὸ πείσμα, τὴν νωθρότητα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας καὶ τὸ ἀνίσχυον πνεῦμα εἰς ταπεινωτικὰ καὶ ἀδιὰφορα ὅπως εἶναι π.χ. ἡ ὀκνηρία, οἱ κακοὶ τρόποι, ἡ λαίμαργία, φιλαργυρία κλπ. Καὶ τρίτον εἰς ἐλαττώματα ἀποκροστικὰ, ὅπως εἶναι ἡ ζήλεια, ἡ κακότης, τὸ ψέμα, ἡ κλοπὴ καὶ αἱ σεξουαλικὰ ἔκτροπαί.

ΔΕΛΤΙΟΝ

“ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ”

Ὑπεύθυνος: Ἰ.Θ.Κολιτσάρας
Γραφεῖα: Καρότση 14 Ἀθῆναι
Διεύθυνσις Τυπογραφείου καὶ
οἰκίας Μαυρομιχάλη 176.

Τύποις: «ΖΩΗΣ»

Τιμὴ φύλλου δραχμαὶ 500.